MUZEJSKI RAVNATELJ
LJUBLJANA JUGOSLAVIJ

Št. 116 | Poštnina plačana v gotovini (C. C. con la posta) | V Trstu, v torek, 17. maja 1927. | Posamezna številka 30 cent. | Letnik LII

EDINOST

List izhaja vsak [illegible] razen ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.— [illegible] L 75.—, v inozemstvo mesečno L 6.50 več. — [illegible] vrstice 30 [illegible] — Oglasnina za 1 mm prostora v širokosti 1 k[illegible] in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, [illegible] 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.— [illegible] na prvi strani L 2.—

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost» Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Še enkrat o priimkih

Zakon o priimkih, ki je bil izdan v začetku lanskega leta samo za Gornje Poadižje (nekdanje Tirolsko) ter bil v aprilu letošnjega leta raztegnjen tudi na ostale nove pokrajine (tržaška, goriška, pulska, reška in zadrska pokrajina), se je začel izvajati. Prejšnji teden smo sporočili čitateljem, da je imenoval tržaški prefekt komisijo, ki naj pripravi gradivo za izvajanje tega zakona. Isto so gotovo ukrenili vsak v svoji pokrajini tudi drugi prefekti prizadetih pokrajin. Za danes — 17. maja — je napovedana prva seja tozadevne komisije za tržaško pokrajino.

Napram vprašanju priimkov smo zavzeli v našem listu že ponovno stališče. Zadnjič smo pisali o tem v «Edinosti» od 7. aprila t. l. Tedaj smo poudarjali, da je ime (priimek) nedotakljiva lastnina osebe, ki ga nosi. Nihče nima pravice se dotikati te najosebnejše vseh imovin. In kakor je naloga državne oblasti čuvati vsako drugo lastnino državljanov ter skrbeti za njeno nedotakljivost, tako mora čuvati tudi imena in skrbeti za njihovo nedotakljivost. V tem pa je — smo rekli že tedaj — tudi podlaga upravičenosti novega zakona o priimkih. Tam, kjer so bili priimki v resnici popačeni in pokvarjeni — smo pisali — tam je na mestu odredba, da se da uzaljenemu načetu nedotakljivosti imen zadoščenje.

Danes ne nameravamo ponovno razpravljati o tem. Pač pa je potrebno, da si je vsakdo med nami na jasnem, kakšen je njegov položaj po novem zakonu s čisto pravnega stališča. Oni naši ljudje, ki čitajo tudi italijanske liste iz naših krajev, so bili gotovo zbegani, ko so videli v omenjenih listih brezkončne sezname naših starodavnih priimkov, ki da se morajo spremeniti. Če pa pogledamo v zakon — in ta bo merodajen, ne pa fantazija — ne najdemo nič v njem, kar bi bilo v skladu s takim samovoljnim tolmačenjem.

V naslednjem hočemo navesti natančno besedilo dotičnih določb. Čl. 1. kr. odloka-zakona od 10. januarja 1926, št. 17, ki je bil pozneje spremenjen v zakon in je sedaj v veljavi tudi v naših krajih, pravi dobesedno: «Italijanske družine, ki imajo priimek, kateri je bil prvotno italijan. ali latinski ter bil preveden v druge jezike ali popačen s tujim pravopisom ali z dodatkom tujega obrazila, dobijo zopet prvotni priimek v prvotni obliki. Istotako se spravijo zopet v italijansko obliko priimki toponomastičnega izvora t. j. oni, ki so izvedeni iz imen krajev, katera so bila prevedena v kak drug jezik ali popačena s tujim pravopisom, in tudi plemenitaški naslovi, ki so bili prevedeni ali spravljeni v tujo obliko. Vzpostavitev italijanske oblike se proglasi z dekretom prefekta pokrajine. Dekret se sporoči prizadetim, se objavi v uradnem listu «Gazzetta Ufficiale» ter zabeleži v seznamih civilnega stanu. Kdor po tem rabi priimek ali plemenitaški naslov v tuji obliki, se kaznuje z globo od 500 do 5000 lir».

Čl. 2. pravi: «Tudi v drugih slučajih razen onih, ki jih predvideva čl. 1., se lahko spravijo tuji priimki ali priimki tujega izvora v italijansko obliko s prefektovim dekretom, če prizadeti to zahtevajo. Tozadevni dekret se zabeleži v knjigah civilnega stanu.

Poleg teh določb velja za to stvar še ministrski odlok od 5. avgusta 1926. («Gazz. Uff.» od 25. avgusta 1926), ki pa vsebuje le navodila za prefekte in občine, kako imajo postopati pri izvajanju tega zakona, ter ne vsebuje nikakih dodatnih novih določb.

Iz vsega tega je torej jasno razvidno, da naše slovanske družine sploh niso ali bi ne smele biti prizadete po določbah zakona o popravljanju priimkov. Njegove določbe govorijo razločno le o onih priimkih, ki so bili najprej italijanski in potem prestavljeni v kak drug jezik ali popačeni. Poleg tega se omenjajo tudi oni priimki, ki so toponomastične narave, in sicer oni, ki so napravljeni iz krajevnih imen, ki so bila prvotno italijanska in potem prestavljena ali popačena. Mislimo, da pri slovanskih družinah ni ne ene ne druge kategorije priimkov.

Drugi člen zakona o priimkih le olajšuje prostovoljno poitalijančevanje. Kakor so pokazale razprave v italijanskih listih, se hoče s tem iti na roko onim družinam, ki so bile nekdaj slovanske ali nemške, a so se potem poitalijančile ter bi sedaj, ko se ne čutijo več Slovane ali Nemce, imele radi tudi drugačen priimek, ki bi bil bolj podoben italijanskim priimkom.

Skratka nas Slovane novi zakon nikakor ne zadeva. Komisije za priimke bodo imele sploh v naših krajih lahko delo, razen če si ga ne bodo same hotele delati. Končno opozarjamo še, da ima vsak oni, ki bi mu bil priimek neupravičeno spremenjen, pravico rekursa na državni svet in izrednega rekursa na kralja.

Novo zasedanje senata

Odobritev proračuna ministrstva za aeronavtiko

Prva seja

RIM, 16. (Izv.) Danes popoldne se je vršila prva seja visoke zbornice v tem zasedanju. Seji je kot običajno predsedoval on. Tittoni. Po otvoritvi seje in prečitanju zapisnika poslednje seje naznanja predsednik, da je postal sin genovskega vojvode, ki je dosegel starost 20. let član senata. Po spominskih govorih za senatorje, ki so umrli tekom počitnic, pristopa visoka zbornica takoj k razpravi o proračunu ministrstva aeronautike.

Prvi povzema besedo poročevalec senator Rava, ki pojasnjuje v kratkih besedah svoje poročilo. Ker je z njim izčrpan seznam govornikov, mu takoj sledi državni podtajnik v ministrstvu za aeronavtiko on. Balbo, ki pojasnjuje v daljšem govoru delo ministra za aeronavtiko. Njegov govor je bil precej sličen onemu, ki ga je podal v posl. zbornici. Zato omenjamo iz njega samo nekatere važnejše točke.

Ministrstvo za aeronavtiko posveča vso svojo pažnjo popolni nacionalizaciji aeronavtične industrije, ki naj bi omogočila državi v slučaju njene eventuelne izolacije skrbeti za svojo obrambo. Ello vprašanje zlasti zanima on. Mussolinija: konstrukcija motorjev na olje za letala, kar bi na mah razrešilo mnogo vprašanj.

Razvoju civilne aeronavtike posveča ministrstvo veliko pažnjo. Že obstoječe zračne proge Turin-Trst, Genova-Rim-Terranova - Cagliari, Rim - Neapelj, Trst-Zadar in Brindisi-Carigrad bo treba spopolniti, čim bo dovoljeval proračun, z zračnimi progami Milan-Monakovo, Milan-Brindisi, Rim - Terranova-Cagliari, Rim - Neapelj - Brindisi, Brindisi - Valona, Turin-Genova in z zračno progo Brindisi-Tobruk, ki bo mogoče podaljšana do Aleksandrije, ako se posreči dobiti tozadevno koncesijo. Na svojem nedavno dokončanem potovanju se je on. Balbo prepričal, da omogoča ugoden položaj države in njenih kolonij zadostno nadzorstvo Italije nad Sredozemskim morjem, kjer ji je nujno potrebno svobodno kretanje, ako naj tu svobodno diha tudi italijanski polotok.

Po govoru on. Balba stopa na predsedniško tribuno novi senator De Vecchi, ki polaga prisego v roko predsednika senata. Po glasovanju o raznih zakonskih načrtih in o proračunu ministrstva za aeronavtiko, ki je odobren s 113 proti 14 glasovom, zaključuje predsednik ob 18.30 sejo.

Listi in revalutacija lire

RIM, 16. (Izv.) Predsedništvo fašistovskega združenja izdajateljev listov sporoča: «Člani združenja so vabljeni, da se udeležijo izrednega občnega zbora, ki se bo vršil v Turinu v prostorih novinarskega sindikata dne 20. maja ob 10. uri zjutraj. Na občnem zboru se bo razpravljalo o položaju, ki je nastal vsled zboljšanja vrednosti lire ter sklepalo o oportunosti znižanja cen listov.»

De Pinedo v Chicagu

NEW YORK, 15. Polkovnik De Pinedo, ki je odpotoval davi ob 7.8 iz Memphisa, je pristal v Chicagu ob 15.19. Nad Saint Louisom je «Santa Maria II» plula ob 11.14.

Kapetan Giulietti konfiniran

RIM, 16. Pokrajinska komisija v Genovi je sklenila konfinirati za dobo petih let bivšega poslanca kap. Josipa Giuliettija.

Kralj v Neaplju

Velike manifestacije prebivalstva

NEAPELJ, 16. Včeraj ob 9. zjutraj se je s posebnim vlakom pripeljal v Neapelj N. vel. kralj, pozdravljen od aostske vojvodinje, ministra Fedeleja, zastopnikov senata in zbornice, mnogih drugih dostojanstvenikov in ogromne množice občinstva, ki je prirejala vladarju velike manifestacije. Na obeh straneh ulic, ki vodijo s postaje na trg «Plebiscito», kjer se nahaja vhod v kraljevsko palačo, so bile razpostavljene čete vojaštva. Ko se je kralj prikazal na trgu «Plebiscito», ga je navdušena množica spet viharno pozdravljala in mu prirejala dolge ovacije.

V kraljevski palači je kralj sprejel predpoldne zastopnike mestnih in pokrajinskih oblasti, nadškofa kardinala Ascalesija, ministra Fedeleja in Rocca in druge.

Ob 15. je kralj zapustil palačo. Obiskal je neapeljski muzej, kjer je minister Fedele imel daljši govor.

Davi ob 9.30 se je kralj podal v Herculaneum, kjer so se vršile razne svečanosti.

Poslanik Rakić odpotoval v Ljubljano

RIM, 16. (Izv.) Jugoslovenski poslanik pri Kvirinalu gospod Rakić je odpotoval včeraj zvečer iz Rima v Ljubljano, kjer se bo sestal z jugoslovenskim zunanjim ministrom dr. Marinkovićem na njegovem povratku iz Prage.

Doumergue in Briand odpotovala v London

PARIZ, 16. Predsednik republike Doumergue in zunanji minister Briand sta davi ob 8.15 odpotovala v London.

Zaključitev konference Male antante

Izjave ministra Mitileneua

JAHIMOV, 16. Včeraj se je vršila zadnja seja ministrov Male antante. Po seji je bil izdan komuniké, v katerem je med drugim rečeno, da se bodo ministri sestali spet meseca septembra v Ženevi tekom zasedanja Družbe narodov. Prihodnja konferenca se bo vršila v prvih mesecih l. 1928 na Romunskem.

Popoldne so ministri sprejeli novinarje in jim podali razne izjave. Glavno poročilo je podal g. Mitileneu v glavnem je povedal to, kar je izjavil tudi dopisniku «Tribune».

RIM, 16. (Izv.) Romunski zunanji minister Mitilineu je podal poročevalcu rimskega lista «La Tribuna» naslednje izjave:

«1. Odnošaji Male antante napram Franciji so prisrčni in trdni. Vsako nesoglasje je še posebej med Parizom in Bukarešto izključeno.

2. Odnošaji med Bukarešto in Londonom so izvrstni.

3. Izvrstni so tudi naši odnošaji z Italijo, ki nam je dokazala svoje prijateljstvo s podpisom pogodbe o Besarabiji. Ne obstojajo», je nadaljeval Mitileneu, «nikaka nesporazumljenja, ki bi nastala vsled italijansko-ogrske pogodbe. Romunija bi samo hotela ohraniti izključno zase prijateljstvo Italije, a ga ne deliti z Ogrsko. V odnošajih napram Ogrski stremi Mala antanta za srednjeevropskim Locarnom, ki naj bi garantiral status quo. Dokler bom jaz minister za zunanje zadeve, ne bo mogoče govoriti o kaki reviziji trianonske pogodbe, ker tvori ta pogodba podlago Male antante. Sporazumi posameznih članic Male antante z Ogrsko so nemogoči, kajti pred sklepom podobnih sporazumov je potrebno soglasje vseh članic. Ne odgovarja resnici, da bi bila Romunija, ki je zaveznica Jugoslavije in prijateljica Italije, v Jahimovu ščuvala Jugoslavijo, naj se ne sporazume z Italijo.

4. Napram Bolgarski se naši odnošaji boljšajo, napram Rusiji pa se še niso v ničemer spremenili.

5. Romunija se pogaja z Avstrijo za sklenitev arbitražne pogodbe. Upam, da se mi kmalu posreči doseči podpis pogodbe, kajti življenska sposobnost Avstrije je z vsakim dnem večja. Naši odnošaji napram Nemčiji so normalni. Naše zbližanje je v popolnem soglasju s politiko Brianda napram Wilhelmstrasse.

6. Ker me vprašujete za moje mnenje o tiranski pogodbi, vam povem, da si želi Romunija sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Dr. Marinković je izjavil, da trdno upa, da bodo premagane vse obstoječe težave, kajti on si želi prijateljstva z Italijo. Ako želi kaj takega dr. Marinković, kakor vam zatrjujem, tedaj pride kmalu do sporazuma.»

PRAGA, 16. (Izv.) Romunski zunanji minister Mitilineu je izjavil dopisniku «Jutra» na njegovo vprašanje, kakšno stališče zavzema Romunija napram tiranskemu paktu:

«Dovolil sem vam staviti kakršnokoli vprašanje. Vi ste me stavili v zadrego. Romunija je jugoslovenska zaveznica, obenem pa tudi italijanska prijateljica. S prvo jo vežejo skupni interesi in zavezniška pogodba, z drugo pa kulturno in krvno sorodstvo ter prijateljski pakt. [illegible] rinković sporazuma z Italijo, toliko in še bolj ga želi tudi Romunija. In z vsem srcem simpatiziramo v tej težnji z vami kot z Italijo.» Zunanji minister dr. Marinković je izjavil dopisniku, da nima razloga, da bi dal poslaniku v Rimu g. Rakiću kaka nova navodila za pogajanja z Italijo. «Naše stališče, je povdaril g. dr. Marinković, se ni spremenilo, ker so naše misli miroljubne in jih ni treba skrivati.» Minister je povdaril, da je sedaj bolj kod kdaj poprej soglasje vseh treh zaveznic popolno in to glede ohranitve mirovnih pogodb sklenjenih v Trianonu in Neuville.» V tem oziru imamo popolno in absolutno garancijo. Sleherni poskus kršitve mirovnih pogodb bi spravilo Čehoslovaško in Romunsko v položaj, da bi izvajali posledice.»

Beneševe izjave

RIM, 16. (Izv.) Včeraj je podal zunanji minister dr. Beneš poročevalcu rimske «Tribune» sledečo izjavo: «Moj vtis je, da so se pretiravale sodbe o duševnem razpoloženju, ki naj bi obstojalo med Italijo in Jugoslavijo. Ni nikakega italijansko-jugoslovenskega konflikta, ampak so samo navadna nesporazumljenja, ki bodo kmalu uglajena. Mislim, da bo to v korist Jugoslavije, Male antante in miru. Vi ostanete morda skeptičen ob moji trditvi, ako vam zatrjujem, da mi je tako govoril tudi dr. Marinković. Toda to je čista resnica. Vsa Mala antanta hoče čimprej premagati to krizo, ki je navadno ohlajenje, ker prijateljstvo še venskega prijateljstva, pravim ohlajenja, ker prijateljstvo še vedno obstoja.»

Mnenja rimskih listov

RIM, 16. (Izv.) Od današnjih rimskih listov se bavi z ravnokar zaključeno konferenco Male antante samo «La Tribuna», ki prinaša pod naslovom «Poskus bilance» uvoden članek izpod peresa bivšega državnega podtajnika Roberta Cantalupa in pa poročila svojega berlinskega poročevalca, ki je zastopal rimski list na konferenci.

Drugi listi prinašajo samo bodisi daljša bodisi krajša poročila o poteku konference. Tako prinaša «Il Giornale d'Italia», ki v svoji sobotni številki konference sploh omenil ni, samo kratko poročilo pod naslovom «Polom konference Male antante». Po tem poročilu predstavlja izid konference v političnem pogledu popoln polom. Politični spored konference je namreč obsegal eno točko kardinalne važnosti: ustanovitev enotne fronte proti Italiji, kar je zahtevala Jugoslavija vsled tiranske pogodbe. Radi odpora Romunije pa je bilo nemogoče doseči sporazum o tej točki, ker Romunija se ni hotela postaviti proti Italiji, ampak hoče v svojih odnošajih z Italijo ostati neodvisna od svojih zaveznikov. Neka nasprotja so se pojavila tudi v vprašanju povratka Habsburžanov na Ogrsko. Nekoliko boljši uspeh je imela konferenca v gospodarskem pogledu.

Robert Cantalupo pravi v svojem članku v «Tribuni», da se nahaja Mala antanta pod velikim vplivom Beneša, ki je prenesel njeno težišče z Balkana, kjer bi ga rada ohranila Jugoslavija v srednjo Evropo. S prenosom tega težišča z Balkana v srednjo Evropo se postopoma ublažujejo protiitalijanski interesi Jugoslavije. Zato Beneš nikakor ni bodril Jugoslavije v njeni protiitalijanski pustolovščini, ampak je Beogradu najbrž svetoval, naj pogasi ogenj na Jadranu ter naj rajši naveže nove stike z Ogrsko ter tako podpira ustanovitev kompaktnejšega sistema srednjeevropskih sporazumov. Po člankarjevem mnenju namerava Čehoslovaška ustanoviti blok, v katerem bi bili po možnosti zbrani vsi dediči Avstrije. Ta blok bo predstavljal novo in zelo nevarno utelešenje Male antante, ki bi utegnila biti v svoji novi obliki še bolj nevarna, nego je bila v dosedanji.

Skrbna mati

daje svojim otrokom **Kakao De' Jongs,** da čvrsto rastejo in zdravi ostanejo. To je prvovrstno krepilno sredstvo za majhne, za stare in za take, ki so prestali bolezen.

Hud potres v Srbiji

Panika v Beogradu - Razna ministrstva poškodovana - Epicenter južno od prestolnice - Precejšnja materijalna škoda - Dvajset človeških žrtev

BEOGRAD, 16. (Izv.) V včerajšnjih zgodnjih jutranjih urah je povzročil nenavadno močan in dolgotrajen potresni sunek v Beogradu in okolici veliko paniko. Ob 3.49 zjutraj se je zemlja močno zazibala, tako da se je porušilo več dimnikov. Prebivalstvo je v prvem strahu drvelo po ulicah in begalo brez cilja okrog. Šele, ko so sunki prenehali in so oblastni organi začeli miriti zbegano ljudstvo, se je vrnilo v svoje domove. Epicenter potresa leži južno od Beograda. Posebno močno se je občutil potres v [illegible] povzročil veliko materialno škodo in je katastrofa zahtevala tudi več človeških žrtev. Materialna škoda je v Beogradu precej znatna.

BEOGRAD, 16. (Izv.) Včerajšnji potres je bil največji, kar jih beleži beograjska seizmografska postaja tekom svojega 20-letnega obstoja. Prvi sunek je bil zabeležen ob 3.49 zjutraj in je trajal 7 sekund. Drugi sunek so aparati zabeležili ob 4.17 in je bil ta sunek nekoliko slabši. Med potresom se je slišalo močno bobnenje. Nato so se ponovili sunki vse do 8. ure zjutraj ter so bili nekoliko krajši, vendar pa izredno močni. Med javnimi poslopji je bilo najbolj poškodovano poslopje ministrstva javnih del. V vseh sobah so se porušili stropi. Posebno močno je razdejanje arhiva, kjer so prevrnjene vse police in razmetane vse listine. Tudi ministrstvo notranjih del je zelo poškodovano. Spodnja tri nadstropja so ostala sicer nepoškodovana, četrto nadstropje in podstrešje pa sta skoraj docela razdejana.

Vesti, ki prihajajo o potresu iz okolice, pričajo, da je potres zlasti južno od Beograda, kjer leži njegov epicenter, zahteval velike materialne pa tudi človeške žrtve. Glavno središče katastrofe leži v okolici Bukulja in Kuršumlije, kjer so vsi kraji zelo prizadeti. Nobena hiša ni ostala nepoškodovana. Zidovje je popokalo, mnogo hiš Najbolj sta prizadeta Gornji Milanovac in Bjelo Polje, kjer je našlo pod ruševinami 20 oseb grozno smrt. Veliko škodo je povzročil potres tudi v Kragujevcu, Čačku, Kruševcu, Valjevu, Aradjelovcu, Lazarevcu, Obrenovcu, Smederovu, Aleksandrovcu in Užicah.

BEOGRAD, 16. (Izv.) Beograjski seizmografični zavod je izdal o potresu sledeči komuniké: «Do 9. ure zjutraj so zabeležili aparati 22 potresnih sunkov, od katerih je bil najbližji v razdalji 10 km in najoddaljenejši v razdalji 80 km jugozapadno od Beograda. Deset potresnih sunkov je bilo tako močnih, da jih je bilo mogoče beležiti brez aparatov. Gibanje zemlje je trajalo skoraj ves dan in so aparati do 18.38 zabeležili 38 sunkov. Zvečer se je to število zvišalo na 50.

Rusija in Mala antanta

PRAGA, 16. (Izv.) Na konferenci držav Male antante v Jahimovu je bilo veliko število novinarjev iz sovjetske Rusije in je bilo sploh opažati veliko in intenzivno zanimanje sovjetskih republik za razprave v Jahimovu. Sovjetski poslanik v Pragi je danes sprejel jugoslovenske novinarje ter jim dal interesantne izjave glede stališča sovjetske Rusije napram Mali antanti oziroma Jugoslaviji. Med drugim je sovjetski poslanik izjavil, da spremlja sovjetska Rusija z velikim zanimanjem diplomatsko borbo med Italijo in Jugoslavijo.

Drobne vesti

Grozote na parniku.

Te dneve je pristal holandski parnik «Atlantis» po dogodkov polni vožnji v luki doverski na Angleškem. Pred dvema mesecema je dospel parnik do holandsko-indijske obali. Blago, ki ga je moral prepeljati parnik v Evropo, so bile divje zveri za neko veliko angleško menažerijo. Vse je bilo v redu. Kletke trdne, da se ni bilo bati nobenega presenečenja. Ko je plul parnik z natovorjenim blagom že deseti dan proti domu, je opazilo moštvo, da je ušel ogromen orang-utan iz svoje kletke. Oborožil se je z železnim drogom in ogrožal mornarje. Ker je kapitan jamčil, da se živali žive pripeljejo na Angleško, niso smeli mornarji opice ustreliti. Omamili so jo s posebnim strelom in jo nezavestno spravili v kletko. Kmalu nato se je pa zvedelo na krovu, da sta zbežali dve velikanski strupeni kači iz svojih kletk. V tem slučaju so pa mornarji morali streljati, kači se pa za strele in krogle niso zmenile. Šele z dolgimi železnimi drogi se je končno mornarjem posrečilo, spraviti kači do roba ladje in ju vreči od tu črez rob v morje. Vsi mornarji se z grozo spominjajo onih trenutkov na ladji, ko so bili postavljeni nepričakovano takim zverinam, kakršni so orang-utani in kače, nasproti.

Vlom v muzej

V zadnjem času so se vrgli vlomilci na Ruskem na muzejske predmete in se ponavljajo zaporedoma vlomi v muzeje. Te dneve so vlomili v zgodovinski muzej v Kalugi. Vlomilci so iztisnili okna in nemoteno delali vso noč. Pokradli so vse polno dragocenosti, med temi Noetovo barko, delo iz šestnajstega stoletja, iz samega zlata in nekaj kg težko. Ukradeni predmeti, vsi po vrsti zlati, so tehtali sto in osemnajst kilogramov. To pot je imela policija srečo. Ujela je tatu že drugo jutro. Gre za proslulega vlomilca v Rostovu, ki pa noče ovaditi, ne kdo mu je pomagal, niti kam so se skrili ukradeni predmeti.

Izdelovanje petroleja

Herriot je izjavil v nekem uradnem poročilu, naslovljenem na upravni svet rhonskega departementa v Lyonu, da se je našel način, kako izdelovati sintetično petrolej iz smole vsebujočega krška v Daphine. S tem izumom postane Francija za svojo potrebo petroleja popolnoma neodvisna od inozemstva. V malo letih bo zamogla Francija dobiti vse gorivo za svoje motorje doma.

London in Moskva

Napetost med Rusijo in Anglijo radi preiskave v prostorih sovjetske trgovinske delegacije - Komuniké sovjetskega poslaništva - Protiangleške demonstracije v Moskvi - Pisanje ruskih listov - Uspehi preiskave v Londonu

LONDON, 16. Tiskovni urad sovjetskega poslaništva v Londonu je objavil komuniké, v katerem je med drugim rečeno, da sovjetski odpravnik poslov kljub mnogemu prizadevanju ni mogel priti 12. maja zvečer, ko se je pričela preiskava v prostorih sovjetskega trgovinskega poslaništva, v stike z angleškim zunanjim ministrstvom. Pri vpadu v prostore je policija zaplenila ključ za šifrirane sovjetske brzojavke. Preiskava se je sploh izvedla na tak način, da sedaj ni več mogoče ugotoviti, ali so se listine, o katerih pravi angleška policija, da jih je našla pri preiskavi, res nahajale v prostorih «Arkosa». «Tako postopanje, pravi komuniké sovjetskega poslaništva, zamore pač samo poostriti že itak napete odnošaje med Rusijo in Anglijo.»

MOSKVA, 16. Agencija «Tass» objavlja naslednje poročilo: Zgražanje, ki ga je vzbudila vest o preiskavi, izvršene s strani angleške policije v prostorih vseruskih zadrug in sovjetske trgovinske delegacije v Londonu, je dobilo svoj izraz v zborovanjih in demonstracijah. V moskovskih tovarnah in delavnicah so se, po dokončanem delu, vršila zborovanja, na katerih so bile sprejete resolucije, ki pozivajo vlado, naj energično nastopi. Prostore angleškega poslaništva stražijo ojačeni oddelki vojaštva, ki so zavrnili demonstrante, kateri so večkrat hoteli vdreti v prostore poslaništva.

Sovjetski tisk ostro napada angleško vlado radi preiskave v Londonu. Listi naglašajo, da je Anglija s tem svojim korakom prekršila angleško-sovjetski sporazum. «Pravda» pravi, da je bila preiskava že prej podrobno pripravljena, ker so bili mnogi voditelji angleške konservativne stranke že prej dobro obveščeni o vsem, kar se je pripravljalo. Preiskava v Londonu je bila izvršena zato, ker provokacija v Pekingu ni dosegla svojega namena. Ta korak angleške vlade je samo en slučaj iz Chamberlainove politike, sledicc za svetovni mir.

Poluradni list «Izvestja» naglaša, da bo sovjetska vlada energično protestirala radi zlostavljanja sovjetskih zastopnikov. Če Anglija ne bo dala zadoščenja, ne bo preostalo sovjetski vladi drugega, nego da prenese svoje trgovinske operacije v druge države.

LONDON, 16. O uspehih preiskave v prostorih sovjetske trgovinske delegacije se širijo v londonskih političnih krogih najrazličnejše vesti. Nekateri pravijo, da so se našle zelo kompromitirujoče listine, ki dokazujejo, da so bile mnoge uplivne osebe v službi sovjetov, da so sovjeti sodelovali pri zadnji splošni stavki itd. Gotovega pa ni mogoče do sedaj še nič vedeti. Preiskava se še vedno nadaljuje. Notranji minister Sir William Joyson-Hicks je izjavil, da preiskavo popolnoma upravičujejo njeni dosedanji uspehi. O tej stvari bo najbrž še danes podal nekatere izjave.

«Observer» pravi, da je notranji minister s svojim korakom prisilil zunanje ministrstvo, da nastopi proti Rusiji v trenotku, ko bi se ne smelo dražiti spečega medveda. Chamberlain se je večkrat izjavil proti prekinitvi odnošajev z Rusijo. Izgleda, da so njegovi tovariši v vladi, ki so nasprotnega mnenja, izsilili sedaj rešitev tega spornega vprašanja.

DNEVNE VESTI

Oklic vojnih pohabljencev

Občinski urad nam je poslal sledeči proglas občinskega komisarja kom. Fronteri-ja:

«Meščani! Slavni in hrabri pohabljenci Italije pridejo 18. t. m., da v pobožnem romanju obiščejo Trst, za katerega so v sveti osvobodilni vojni pustili kose svojega mesa med mukami strelskih jarkov in na osporjenih in proslavljenih bojiščih. Z njimi bo, najhrabrejši med hrabrimi, posl. Karlo Delcroix, ki je najčistejši in najsvetlejši izraz junaštva in plodnega mučeništva. S srcem polnim vdanega in hvaležnega občudovanja naj sprejme mesto slavne brate, ki so se zanje žrtvovali in so trpeli.

Meščani! Tej sveti pomladi italijanskega junaštva, njim, ki jih domovina časti kot vzvišene poveličevalce slave in hrabrosti, naj dokaže tudi naše mesto, kako ni v zadnji vrsti med onimi, ki obdajajo s svojo ljubeznijo in s svojim občudovanjem one, ki so ga s toliko krvjo in toliko vrlino pomagali napraviti svobodno in spoštovano hčer Italije.

Dne 22. t. m. bodo meščani, društva in oblastva še enkrat ploskali pohabljencem domovine v gledišču Rossetti. Manifestacija naj bo dostojna patriotičnega dogodka in naj postane pravi plebiscit navdušenja, somišljeništva in prepričanja.

Iz mestne hiše
Prefekturni komisar:
Fronteri.»

Čuvanje meje in turizem

Pišejo nam:

Komaj je nekoliko skopnel sneg v naših julijskih Alpah, že so se podale tja prve skupine hribolazcev. Ustavili so jih miličarski oddelki, zahtevali legitimacij; pokazale so se jim istovetnice ter nato še izkaznice Touring Cluba. Niso priznali teh izkaznic za zadostne za pohod na obmejno goro. Zahtevali so še posebno dovoljenje od strani kvesture.

V drugih gorskih dolinah spremljajo miličarji turiste prav do meje.

Na goriški kvesturi nimajo nobenih posebnih novih navodil glede turističnega prometa. Pri italijanskih planinskih društvih odsvetujejo zaenkrat pohajanje v neposredno bližino meje.

Tako negotovo stanje zamore pač trajati v početku poletne sezone, bo pa nujno potrebno, da se izdajo točna navodila. Gorske doline se bodo kmalu napolnile z mestnimi letoviščarji, posebno iz Trsta; ob sobotah in nedeljah bodo vedno boli skupine mladih službe prostih Sloveniji, kjer je hribolastvo doseglo malone švicarsko razširjenost in kjer se vrste planinske koče tik ob meji, peljejo gorske steze menjaje po italijanskem in jugoslovenskem ozemlju. Izključeno, da bodo mogli miličarji vse te množice hribolazcev posamezno spremljati ali pa jih ponekod odvračati zopet v dolino. Treba je, da poveljništvo obmejnih čet izda svojim podrejenim oddelkom za vse enaka navodila ter da potom časopisja obvesti javnost, kako se ima zadržati v obmejnem pasu.

† ANTONIJA GRAHLI.

Prejeli smo:

V nedeljo dne 15. t. m. je nenadoma umrla, zadeta od srčne kapi gospa Antonia Grahli. Rojena je bila iz daleč znane rodbine Metlika v Klancu, dne 25. maja 1865. Pozneje se je poročila s prvim klanškim učiteljem Antonom Grahlijem, po katerem je pa kmalu postala udova. Čeprav je imela dosti pretrpeti kot udova, je razvila ona vsestransko delovanje. Ustanovila je Ciril-Metodovo podružnico v Klancu, bila odbornica Ciril-Metodove podružnice v Klancu, bila odbornica Ciril Metodove podružnice v Sežani in je bila med ustanovitelji izobraževalnega društva Slavnik v Klancu. Delovala je kot odbornica zavoda sv. Nikolaja in je sploh stala v prvi vrsti narodnega ženstva. Za vse dobro je bila vneta. Po vojski je ustanovila v Klancu tečaj za ročna dela in še sedaj vedno budila in klicala k delu za prosveto. — Bila je dobra svetovalka, ki je s svojim svetom pomagala daleč naokoli. Občudovanja je bila vredna njena pridnost: vsako delo je prijela v roko, vsako ji je uspelo. Pokojno je vse ljubilo, ne le v svoji družini, vsem je bila ljubeča mati. Ob njenem mrtvaškem odru žaluje vsa okolica in se je spominja s hvaležnim srcem.

ZADNJI KONCERT KUBANSKIH KOZAKOV.

V nedeljo se je vršil v gledališču Politeama Rossetti zadnji koncert kubanskih kozakov. Glegališče je bilo razprodano. Skoro popolnoma spremenjeni spored je zelo ugajal. Temu dokaz je bilo gromovito ploskanje po vsaki točki in neprestane zahteve po ponovitvi. Zbor je moral mestoma ugoditi poslušalcem. Največ aplavzov so izzvale efektne pesmi, kakor «Večerno zvonenje», «Himna Kozakov», «Kukavica in slavček» i. t. d.

Prvi del — cerkveno petje — je dal zboru možnost, da je dokazal krasno umetniško višino. V drugem delu je vladala ruska narodna pesem. — tretji je bil posvečen veselim popevkam. Ugajal je bariton Semenov, ki je posebno v pesmi Stenjka Razin žel aplavze. Tenor Borisjevič je imel ta dan na koncertu razmeroma malo «dela».

Teh nastopov Trst ne bo tako kmalu pozabil.

5. štev. „Našega glasa"

je izšla te dni. Prinaša mnogo lepega in zanimivega čtiva ter je bogato opremljena s slikami. Prinašamo za danes samo vsebino nove številke:

Lojz Kraigher: Matej in Matilda (Konec.) Marijana Željeznova-Kokalj: On ji je pisal, Stjepan Štic: U proletnoj noći, Grazia Deledda: Žanjčevo voščilo (Prev. Slavko Slavec), Iskrice, Marica V. Arambašin: Majka u studinovoj umetnosti, Marijana Željeznova-Kokalj: Plašč.

Znanost in vzgoja: Prof. F. Peric: Življenjski ustroj osebe. 1. Nezadostnost in neresničnost izključnega egoizma, Dovoljenje za javne prireditve, Iz zgodovine premoga, Inž. I-ič: Arhitektura tržaške katedrale, Mrtvo Morje, Mirko Luin: Lahka atletika: 6. Tek.

Listek: Priroda: Opičja ljubezen. — Drama: Ljudsko gledališče v Gorici (Lojz Kraigher). Kritika: «Pergameni brata u Hristu Stratonika» od Jele Spiridonović-Savičeve, prevedeni na talijanski (Ive Mihovilović). — Miran Jarc, «Človek in noč.» — Zapiski: Što g. Urbanaz-Urbani sprema. — Jugoslovenska mlada lirika. — Naše slike: Marin Studin. — Naši spisi: Grazia Deledda. — Smešnice in Listnica. — Slike: Marin Studin: Dalmatinska Madona. — Franjo Čermak: Istarski motivi. — Veno Pilon: Montmarire. — Milko Bambič: Babica pripoveduje turško pravljico. — Tržaška katedrala. — Najboljši slovenski lahkoatlet v Italiji. — Podzemska jama pri Slivju. — Na platnicah: Rešitev križanke iz 4. štev. — Pojasnilo.

Prispevke in naročnino po poštni položnici treba pošiljati na naslov: «Naš Glas», Trieste, Casella postale 348.

ŠAHOVSKI TURNIR.

Berginc je še vedno na čelu in je gotov prvega mesta, za drugo, tretjo in četrto nagrado pa bodo še hudi boji. Senzacija tedna je bilo prebujenje Karla Vouka. V par urah je pomendral ta kar pet nasprotnikov, preskočil je desetorico soigralcev in je prišel od 14. na 4. mesto.

Rezultat po dveh tednih je sledeči:

1. Berginc 10½ (11), 2. Širok Alb. 9 (14), 3. Vesel 7 (10), 4. Vouk Karel 7 (11), 5. Kocjančič 7 (12), 6. Kranjc 6 (7), 7. Sardoč 4½ (8), 8. Logar 4 (8), 9. Vovk Iv. 4 (10), 10. Kjuder 3½ (7), 11. Pavletič 2½ (4), 12. Cerkvenik 2½ (10), 13. Širok K. 2½ (12) 14. Grbec 2 (8), 15. Kanauc 1 (14).

• • •

Da se pospeši zaključek turnirja se je določil sledeči urnik:

[illegible] cic-Kjuder ob 4. pop., Vovk Ivan-Logar ob 5. pop., Berginc-Pavletič ob 9. zvečer, Vovk Karel-Kranjc ob 9. zvečer, Širok Karel-Gerbec ob 9. zvečer.

V sredo, 18. t. m. igrajo: Kjuder-Kranjc ob 2.30 pop., Vovk Iv.-Pavletič ob 9. zv., Gerbec-Kranjc ob 9. zv..

V četrtek, 19. t. m. igrajo: Kjuder-Širok K. ob 4. pop., Vovk K-Sardoč ob 9. zvečer, Vovk Iv.-Berginc ob 9. zvečer, Kranjc-Logar ob 9. zvečer.

V petek, 20. t. m. igrajo: Kranjc-Vesel ob 1.30 pop., Vovk K.-Gerbec ob 9. zveč., Cerkvenik-Logar ob 9. zvečer, Kranjc-Pavletič ob 9. zvečer.

Zamujene partije se smatrajo za izgubljene!

Mornariški kadeti.

Tukajšnja prefektura sporoča, da je razpisan izredni natečaj za sprejem 15 mornariških kadetov v 5. razred kr. Pomorske akademije v Livornu. Podrobnejše informacije se dobijo na prefekturi (soba štev. 40).

«Gospodarski Vestnik»

Izšla je peta številka s to-le vsebino: Vzajemnost (Janko Furlan). — Zadružništvo: Nekaj navodil zadrugam (Zadr. zveza v Trstu). — Živinoreja: Živinorejske zadruge in biki; Za povzdigo živinoreje; Zelena klaja bodi sočna; Pašništvo v raznih legah. — Mlekarstvo: Mlečni posnemalnik. — Čebelarstvo: Čebelar v maju (Janko Vodopivec); Vesti. — Vinogradništvo: Žveplanje in škropljenje trt (Just Ušaj); Grozdni molj (Just Ušaj). — Sadjarstvo: Oljkova mušica (dr. Peter Vallig); Jabolčni zavijač. — Svilogojstvo: Navodila umnemu svilogojcu (F. G.). — Poljedelstvo: Gnojenje turščici; Pravočasna košnja. — Gospodarski koledar: Junij. — Vprašanja in odgovori: 31.) Kako odpravim bradavico pri juncu? 32.) Ali so kmetski vozovi podvrženi davku? 33.) Kako naj zatiram oljkovo mušico? 34.) Kako naj zdravim šibko kozo? 35.) Ali lahko sejem spomladi travo na žito? 36.) Ali mi pritiče zavarovalnina za ponesrečenega vola? 37.) Kako naj ravnam z opuščenim vinogradom? 38.) Ali naj škropim kumare? — Praktične drobtinice: Uporaba kuhinjskih odpadkov, Krmite vedno ob določen uri!, Da bodo rastline v loncih uspevale, Koprive kot hrana v mali živinoreji, Da ne pojde čebula v seme, Ako je drevo odrgnjeno, Da se krava laže oteleti, Kako visoke naj bodo jasli? Kakšna je najboljša stelja? Laneno seme, Sredstvo zoper plesnobo pri vrtnicah. — Gospodarski drobiž.

Naročajte „Edinost"

Iz tržaškega življenja

Jodova tinktura — zdravilo za jezo

19-letna Nerina Pugliesi, stanujoča pri Sv. Mariji Magdaleni zg. št. 8, se je včeraj opoldne sporekla s svojo 17-letno sestro Sidonijo. Ni znano, kaj je dalo povod prepiru, ki je moral biti pač precej oster, kajti Nerina se je tako [illegible] in razjezila, da je kratkomalo sklenila končati z življenjem. Preskrbela si je stekleničico jodove tinkture ter se podala naravnost na pokopališče pri Sv. Ani, kjer je izvršila svoj nespametni naklep. Izvršila ga je pa le deloma, ker ji je v odločilnem trenutku odrekel pogum in se je zbala smrti; strup je komaj dobro pokusila. Njeno ječanje je kmalu zbudilo pozornost ljudi, ki so obvestili o stvari nekega mestnega stražnika. Ta je takoj telefoniral za pomoč rešilni postaji, odkoder je prihitel na lece mesta zdravnik, ki je nesrečni Nerini izpral želodec in jo s to operacijo rešil iz vsake nevarnosti. Iz previdnosti pa je bila samomorilna kandidatinja nato prepeljana v mestno bolnišnico. Okrevala bo v tednu dni.

Avtomobilna nezgoda pri Devinu

V nedeljo zvečer se je zgodila na cesti med Tržičem in Devinom huda avtomobilska nezgoda, ki pa po čudeznem naključju ni imela tragičnih posledic. Okoli 20. ure je vozil ondot, v smeri proti Trstu avtomobil tržaškega brodolastnika comm. Rudolfa Brunner, ki ga je vodil šofer Bruno Müller. Ko je avto, ki je vozil z naglico kakih 90 km na uro, dospel v bližino gradu v Devinu, je nenadoma počila pri zadnjem kolesu pnevmatika, radi česar je šofer izgubil oblast nad avtomobilom, ki je trčil ob kilometrski kamen, pomandral obcestno ograjo iz bodeče žice, podrl par malih dreves ter se naposled prevrnil v obcestni jarek. — Ljudje, ki so od daleč bili priča dramatičnemu prizoru, so prestrašeni prihiteli na lice mesta, misleč, da bodo potegnili izpod avtomobila dva mrtveca, toda na splošno začudenje sta se comm. Brunner in šofer izkobacala izpod polomljenega avtomobila skoro popolnoma nepoškodovana; le com. Brunner se je pri nezgodi nekoliko opraskal po desni roki. Moža sta pač imela izredno srečo. Comm. Brunner je nadaljeval svoje potovanje z vlakom, dočim je šofer ostal pri avtomobilu, ki so ga pozneje privlekli v Trst.

Dva miličnika napadena pri Šempetru na Krasu. Eden hudo ranjen

V nedeljo zvečer se je dogodil pri Šempetru na Krasu krvav dogodek, ki je zelo razburil tamošnje prebivalstvo. Okoli 21. ure so neznani zločinci napadli na cesti med Petelinjem in Salcami dva miličnika, ki sta patruljirala ondot; čakali so ju ob cesti ter izpalili proti njima več revolverskih strelov. Miličnik Gino Cicimbri se je zgrudil nevarno ranjen; zadelo ga je pet krogel v trebuh, osem pa v levo nogo. Njegov tovariš Josip Musina, ki je ostal nepoškodovan, se je po prestanem hipnem presenečenju, takoj postavil v bran napadalcem, toda ker se mu je v usodnem trenutku pokvarilo orožje, da ni mogel streljati, je hitel iskat pomoči. Medtem so zločinci planili proti Cicimbriju vpijoč v italijanskem jeziku:

«Stojte, če vam je drago življenje!» ter izpalili še tri strele. Nato so zbežali. Kmalu potem so prihiteli na lice mesta miličniki iz Šempetra, ki jih je Musina poklical na pomoč. Ti so za silo obvezali ranjenega Cicimbrija, ki je bil nato prepeljan v bolnišnico v Postojni.

O krvavem dogodku so bili obveščeni orožniki, ki so skupno z miličniki začeli z vso vnemo iskati napadalce. Aretiranih je bilo kakih 30 oseb, a se ne ve še, ali so krivci med njimi.

Dve nezgodi pri delu

Pri delu na parniku «Conte Grande», ki ga popravljajo v ladjedelnici S. Marco, je 47-letni mehanik Dominik Fratto, stanujoč v ulici Sanità št. 10, včeraj popoldne moral po nekem opravku v podpalubje. Idoč po temnem hodniku, je mož stopil v veliko odprtino in zapazil, ter pri tem padel tako nesrečno, da si je zlomil več reber na levi strani prs. Siromak je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico. Zdraviti se bo moral najmanj tri tedne.

— Ko je včeraj popoldne prenašti vreče v skladišču št. 58 v prosti luki Duca D'Aosta, je 24-letni težak Rudolf Bais, stanujoč v ulici Bergamasco št. 20, stopil na olupek limone, padel z vrečo vred ter si pri tem zlomil levo nogo v gležnju. Nesrečni mladenič je bil prepeljan v mestno bolnišnico, kjer bo moral čuvati posteljo približno mesec dni.

Tržaško sodišče

Čudno izražanje ljubezni. Spačen obraz ženske.

V soboto se je vršila na tržaškem sodišču obravnava proti Antonu Činodod, pok. Ivana iz Pirmana pri Puli, obtoženemu zločina težke telesne poškodbe.

Dogodek, ki ima precej zanimivo, toda v marsičem nejasno ozadje, se je dogodil v ulici del Bosco pred gostilno Redivo. Dne 26. februarja t. l. sta karabinerja Fabbruzzi in Vitale zaslišala v tisti ulici ženski klic na pomoč. Pohitela sta v smer klica in našla tam žensko s krvavim obrazom in ranami na ramah. Spremila sta nesrečnico na rešilno postajo in tam doznala, da je ranjenka mlada vdova Ema Giaccomelli vdova Alich. Ženska je imela na obrazu tri globoke rane in se je morala v bolnici zdraviti nad dvajset dni. Malo po dejanju je gospodar gostilne Redivo pozval v svoj lokal karabinerja Franzil in Figera ter jima naznanil ranilca ženske, ki je bil ravno v gostilni. Bil je to imenovani Anton Činodod.

Na obravnavi pravi Činodod, da se ne spominja ničesar. Ve, da je naskočil žensko, ki je bila v družbi z nekim mladeničem, toda on je bil pijan. Pravi, da je blazno zaljubljen v Alichevo in da ji je že večkrat predlagal, da se poročita. Ona je ponudbo vsakokrat odbila, vendar pa je med njima vladalo nekako ljubavno razmerje. Tisti večer mu je morda zavrela kri, ko jo je zagledal v družbi z drugim.

Alicheva pa pravi, da med njo in Činododom ni bilo nikdar ničesar. Napravil ji je sicer res večkrat ženitno ponudbo, toda ona ni hotela vedeti ničesar o tem. Usodnega večera je imela iti v mirodilnico po razne malenkosti. Skozi okno je videla Činododa, ki je, kakor da bi stražil hišo, hodil po ulici gor in dol. Vedela je, da je Činodod nasilen človek in prosila prvega moškega, ki ga je srečala, da jo spremi. Ne ve niti, kako se imenuje tisti, ki jo je spremljal. Nakrat je priskočil k njej Činodod in začel mahati po njej z nožem. Drugega se ne spominja.

Obraz mlade vdove je spačen za vedno — rane so pustile zelo vidne brazgotine. O tem govori tudi spričevalo zdravnikov-izvedencev.

Činodod mora odgovarjati tudi radi prepovedane nošnje noža.

Alichevo zastopa na obravnavi mesto odvetnika Poilluccija odvetnik Matosel-Loriani, ki zahteva strogo obsodbo za obtoženca.

Branil je odvetnik Giannini. Omejil se je na dokazovanje, da je bil Činodod pijan in zahteval, da sodišče upošteva to dejstvo v dovoljeni meri.

Sodišče je sprejelo tezo zagovornika in obsodilo Činododa potom aplikacije člena 48. k. z., ki govori o pijanosti, le na 8 mesecev ječe.

Tatvina.... kamna.

Ivan Luchesich, Marij Luchesich in Girolamo Buttignoni so se včeraj zagovarjali pred tržaškim senatom radi neobičajne tatvine. Obtoženi so namreč, da so ukradli kamnoseku Ivanu Pedrocco večjo množino neobdelanega kamna v vrednosti 6000.— lir. To se je glasom obtožnice dogodilo v mesecih aprilu in juniju leta 1924.

Tatvino sta naznanila karabinerja Ivan Casson in Gvidon Carmine.

Brata Luchesich sta karabinejem deloma priznala tatvino, dočim Buttignoni taji.

Pri obravnavi pa tajijo vsi trije in tudi izpovedi zaslišanih prič ne povedo nič gotovega.

Na podlagi tega dejstva odvetnik Robba, branitelj, zahteva od sodišča oprostilno razsodbo za vse tri, vsaj vsled pomanjkanja dokazov.

Sodišče je sprejelo tezo zagovornika in razglasilo za vse tri obtožence oprostilno razsodbo radi pomanjkanj dokazov.

TELESNA VZGOJA

SPORT

Prosveta II. - C. S. Folgore 2-2 (2-1)

Ker je Sparta napovedala forfait, je igrala v nedeljo II. četa Prosvete proti mešani četi C. S. Folgore. Tekma je nudila zlasti v I. polčasu mnogo lepih faz, posebno s strani napada Prosvete, kateremu se je pa posrečilo zabiti samo dva goala. Krivda tiči pač v tem, da napadalci nimajo strela v vrata. Razpolagajo pa z lepo tehniko. Prvi polčas je končal z 2-1 v prid Prosveti. Medtem ko je v prvem polčasu vladala Prosveta smo zaznamovali v II. polčasu premoč modro-rdečih, katerim se je tudi posrečilo izenačiti. F. G.

Tommaseo - Jadran 5-1 (4-0)

Srebotnjak 3, Janko, Zelen; Novak.

V nedeljo sta se srečali gori omenjeni četi na igrišču Jadrana v prijateljski nog. tekmi. Tekma je bila zelo lepa, posebno s strani dijakov, ki so ta dan nastopili v novi formaciji.

Vratar Tommasea je imel malo posla in zato ni mogoče povedati, koliko je vreden. Branilca izvrstna, posebno v strelih. Halfska vrsta ni bila ravno na višku. Rešil se je edino Bucik ki je delal vse za vse. Pomagal je pri napadu in obrambi. Napad je bil pa brez dvoma najboljši del čete. Skozi celo tekmo smo vedeli tako izvrstno skombinirane napade, kakršnih od tommazejskega napada nismo vajeni.

Jadran? Ima dobre igralce, nekateri so prav izvrstne. Vratar je rešil več zelo nevarnih situacij. Branilca se odlikujeta po lepih dolgih strelih. Halfska vrsta bi bila boljša, ako bi držala nekoliko bolj svoja mesta. Napad igra lepo do vrat, a tu se zgubi. Zato mu je priporočati mnogo trenaže v strelu. Ko se četa s sistematično trenažo izpopolni postane lahko zelo opasen konkurent celo I. divizije. —

Žogo ima Jadran, a že prvi napad razbije Bucik in da žogo lastnemu napadu. Igra se skoro skozi cel prvi polčas na polovici Jadrana. Kmalu v začetku zabije, po lepi kombinaciji, Srebotnjak prvi, neubranljiv goal. Pet minut za tem sledi drugi, streljan od istega. Tommasejci vztrajno napadajo. Pri tem napadanju se izkažeta vratar Jadrana Race I. in branilec Race II. Pa [illegible] Krpan. V 25. min. krasen napad Jadrana, ki ga pa razbije Gorjup. Takoj nato zopet napad dijakov; Zelen strelja visoko v levi kot. Vratar s težavo ubrani tako, da pade žoga nravnost na črto, kjer parkrat poskoči, nato dolg strel Raceta II. Koj za tem strelja Kiauta. Žoga se odbije ob prečki. Pobere jo Janko in znova strel v prečko. Tu jo vzame vratar in da žogo svojemu napadu, kateri spravi skoraj v nevarnost vrata dijakov. Proti koncu še 2 goala za Tommaseo, po zaslugi Jankota in Zelena.

V drugem polčasu se je izvršil v četi Jadrana velik preokret. Vsi igralci igrajo živo in požrtvovalno. Hočejo na vsak način rešiti čast. In res se jim to posreči po 5 min. vztrajnega napadanja. Proti koncu tekme poviša Srebotnjak scoore goalov na 5. Konec igre najde neumorne Jadranaše v napadu.

Sodnik g. Verč dober, ako izvzamemo par off-sideov. Četa zmagovalka: Škerl, Gorjup, Sergij; Kerže, Bucik, Žagar; Marterlanc Sergij, Kiauta, Janko, Srebotnjak, Zelen. P.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Pripravljanje na velike goliardske svečanosti.

Smo na predvečeru velikih goliardskih svečanosti. Kakih deset tisočev mladih visokošolcev — goliardov vseh italijanskih vseučilišč se zbere jutri v sredo na Travniku v Gorici, kjer jim bo držal govor glavni tajnik fašistovske stranke Avgust Turati. Goliardi bodo obiskali ob tej priliki kraje, kjer so se vršili najhujši boji tekom svetovne vojne. Popoldne se bo vršilo zbiranje domačih fašistov v Kanalu in odkritje spomenika poročniku Luhru, ki je padel v bližini Ajbe pri poizkusih zavzeti levi breg Soče.

Vrše se po celem mestu silno intenzivna pripravljanja za sprejem glavnega tajnika faš. stranke in pa tisočev goliardov. Vse šole in zavodi so prirejeni v prenočišča. Šolski pouk je prekinjen za celi teden. Mestni uslužbenci stavijo maje in slavoloke. Pripravlja se razkošna razsvetljava mesta. Celo mesto zavzame vedno bolj praznično zunanjost.

Noč in dan odprte gostilne in kavarne

Goriška kvestura je o priliki golijardske študentovske slavnosti v Gorici odredila, da imajo biti od 17. na 18. in od 18. na 19. to je od torka na sredo in od srede na četrtek odprte vse kavarne in gostilne. Izvzete so le beznice in «oštarije». Vsi omenjeni javni lokali smejo točiti alkoholne pijače, navadne in visoke gradacije.

Razdelitev plemenskih bikov

Deželna uprava je nedolgo tega razdelila celi vrsti živinorejcev plemenske bike po večini belanske pasme. Navedli smo seznam bikorejcev, kateri so pred par tedni prejeli v varstvo plemenske bike.

Sedaj je zopet prispel nov transport belanskih plemenskih bikov, ki se bodo razdelili določenim bikorejcem danes v Ajdovščini in pa na svetolucijski postaji. Dobro bi bilo, da si vsi bližnji živinorejci ob tej priliki ogledajo novo vpeljano plemensko živino.

V torek bodo prejeli plemenske bike v Ajdovščini sledeči živinorejci:

Vončina Peter iz Vojskega, Rupnik Valentin iz Čekovnika, Govekar Ignacij iz Dola, Lapanje Franc iz Dola, Kavčič Jakob iz Dola, Poljanec Marija iz Idrije Mohorčič Ivan iz spod. Idrije, Gostiša Ivan iz Zaloga pri Idriji, Grom Franc iz Črnega vrha pri Idriji. Kosmač Filip iz Zaloga pri Idriji, Rudolf Karl iz Črnega vrha, Lihar Ignacij iz Medvedjega brda, Medard Anton iz Godoviča.

Istočasno bodo razdeljeni na sv. lucijski postaji sledečim bikorejcem plemenski biki:

Žgavc Štefan, Pavšič Franc iz Stopnika, Mavri Filip iz Orehka, Močnik Jakob iz Gorij pri Cerknem, Močnik Andrej iz Poljan, Slabe Ivan iz cerkljanskega Vrha, in Lapanje Ivan iz Šebrelj.

Sklepi upravnega odbora goriške pokrajine iz seje dne 12. t. m.

1) Zadeve, ki so se odobrile brezpogojno:

Log: Prispevek Rdečemu križu;
Čezsoča: Prispevek Rdeč. križu;
Sovodnje: Prispevek državnemu patronatu;
Podgora: Prispevek za vzdrževanje cest l. 1927.;

Sovodnje: Izprememba davka na živino;
Kanal: Prenehanje klavnega davka;
Deželna uprava: Načrt pravil za zemljiški kreditni zavod vzhodne Furlanije;
Deželna uprava: Prispevek Splošnemu zavezu samobitnih činiteljev;
Gorica: Ustanovitev telefonskih javnih govorilnic v Podgori, Solkanu, Štandrežu in Št. Petru;
Komen: Davek na obrt in patente;
Črnivrh: Davek na licence za l. 1927.;
Podgora: Povišek davka na napise za eno četrt;
Deželna uprava: Prispevek žrebčarni v Ferrari;
Gorica: Prodaja zemljišča komisije za dobrodelnost;
Ajdovščina: Davek na živino;
Sv. Križ: Davek na vozila in služinčad;
Planina: Davek na živino;
Tolmin: Davek na napise;
Sv. Lucija: Prispevek državnemu patronatu;
Prvačina, Kojsko, Sela, Miren, Log, Temnica, Lokovec: Kakor Sv. Lucija.

— 2) Zadeve, ki so se odobrile le pogojno:
Skrilje: Proračun za l. 1927.;
Osek, Čezsoča, Soča, Skrilje: Prispevek državnemu patronatu;
Miren: Davek na najem javnih prostorov;
Breginj in **Kožbana:** Proračun za l. 1927.;
Sv. Lucija, Vrabče: Kakor Breginj.

— 3) Zadeve, o katerih se je izrazilo ugodno mnenje:
Banjšica: Zamena zemljišča z dediči po Humarju Ivanu;
Gorica: Nakup zemljišča od dr.ja Caneve Petra;
Gorica: Nakup nepremičnin od inž. Fogarja in solastnikov;
Gorica: Nakup nepremičnin od Lasič Marije vd. Kulot;
Gorica: Odstop zemljišča od straarh. Luzzatta.

— 4) Zadeve, ki so se preložile:
Štanjel: Pravilnik glede občinskih čuvajev;
Ajdovščina, Šturje, Planina in **Ustje:** Ustanovitev konsorcija za skupno tajništvo;
Ajdovščina: Pravilnik za občinske uradnike in uslužbence;
Šturje in **Biljana:** Kakor Ajdovščina;
Komen, Gorjansko, Škrbina in **Gabrovica:** Ustanovitev konsorcija za skupno tajništvo;
Brestovica: Draginjska doklada občinskemu tajniku.

Izvozni trg od 8—15 maja.

Špargiji so našli ta teden le malo poti za eksport. Nekaj blaga je bilo poslanega v Jugoslavijo, malo v Avstrijo in še manj v Nemčijo, kjer je že močna domača konkurenca. V toplem pričetku tedna so se držali nizko na 2—2.40 liri, na koncu jih je mrzlo vreme dvignilo na 3 lire. Imajo se še držati za domač konsum in bližnji Trst do konca maja in še nekoliko dalje.

Graha se dovaža na trg 20—25 kvintalov. Konec tedna ga je dobil na visoki ceni od 2.30—2.40, zato pa je bil v toplih dnevih začetkom tedna le na 1.30—1.40. Cena mu je sedaj že z ozirom na valuto jako ugodna. Izmed raznih zelenjav ima le solata po 0.40—0.50 večji pomen na trgu.

Črešnje, takozvane «drobnice» so že več kot teden dni na izvoznem trgu. Prihaja jih na trg 10—15 kvintalov. Prav prve dni tedna so bile po 3.50, v sredo 2.50, pa so se koncem tedna radi mrzlega vremena zopet dvignile na 3.00 do 3.20. Cena je tem zgodnjim črešnjam jako ugodna že z ozirom na valuto. V prihajajočem tednu bo imela ta vrsta svoj višek, ako bo vreme le količkaj ugodno. Nekoliko jim je škodovalo slabo vreme zadnjih dni in so nekoliko počrnele.

Nemci so že tu, pravijo naši ljudje, to je nemški trgovci, ki poizvedujejo po cenah in se pripravljajo za nalaganje blaga v večjih količinah, kakor hitro bodo cene ugodne.

Stojimo tik pred veliko črešnjevo izvozno sezono. Znana so že nekatera dejstva, ki jo bodo po svoje oblikovala. Predvsem visok tečaj lire, ki bo cene črešnjam v primeri z lansko sezono potisnil najmanj za eno tretjino navzdol. Mrzlo vreme z burjo v zadnjih dnevih ni še napravilo kasnejšim, debelejšim sortam, ki tvorijo jedro izvoza, nikake škode. Sadeža je obilo nastavljenega na drevju in ga more zmanjšati ali občutno oškodovati le dolgotrajno deževje ali pa pak zgodnji udarec toče. Še par dosedaj nekontroliranih okolščin zna vplivati na izvozno sezono. V Burgenlandu, najhujšem tekmecu naših goriških črešenj je baje zadnja toča preteklega tedna silno oškodovala letošnjo dobro kažočo letino. One silne količine črešenj, žveplank, pokupljenih lansko leto od naših kmetov po zanje ugodnih cenah, so še deloma v Genovi in še čakajo na izvoz v Ameriko, Ako ta vest odgovarja resnici, potem nam je letos upati le na izvoz.

Na vsak način prebivalstvo naših Brd in bližnje goriške okolice ter vipavske doline, je gospodarsko čisto izčrpano. Vsaj preko najhujših pomladanskih težav bi pomagal izkupiček za črešnje. Upajmo, da bo naše poročilo prihodnjega tedna ugodno in razveseljoče!

SLAP PRI VIPAVI
Napeljava elektrike in ptičji lov.

(Pripombra uredništva: Ta le dopis je eden izmed številnih dopisov in pritožb, ki smo jih prejeli o raznem samovoljnem postopanju električnih družb, ki napeljujejo električne proge po deželi. Ponovno opozarjamo oblasti, da se zavzamejo v tem oziru za koristi kmetskega prebivalstva.)

Kakor znano, napeljuje podjetje Brunner po raznih trgih in vaseh goriške dežele električni tok. Moderna in praktična električna energija dobiva vedno večji razmah in večjo uporabo v naši deželi. Ni moj namen razpravljati o tem, pač pa hočem izpregovoriti na pobudo prizadetih posestnikov par besed o stavljanju železnih drogov in o sekanju drevja na naslov uprave gori imenovanega podjetja.

Pred nekaj leti so podaljšali električno progo iz Ajdovščine v Vipavo. Pri tej novi progi je bila najbolj prizadeta naša občina, posebno posestnik A. Tr., kateremu so posekali v hosti na štirideset dreves: hrastov, kostanjev in akacij razne debelosti. Škoda je tem občutnejša, ker se posekano drevje ne da več uporabiti ne za deske ne za tramove, tako se je bilo pri podiranju vse preklalo. Vse to so posekali brez vednosti gospodarjev. Čudno se nam zdi, na kak način se spoštuje zasebna lastnina malih kmetov, ki bi morala biti sveta in nedotakljiva. Kljub vsemu prizadevanju in iskanju pri raznih pristojnih uradih ni bilo mogoče dobiti niti lire odškodnine. Skrajni čas bi bil, da bi po dveh letih iskanja, združenega z zapravljanjem denarja za razne prošnje, dobil oškodovanec povračilo za napravljeno mu škodo. To bi morala uprava podjetja storiti že iz obzirnosti do kmetov, ki so bili vsi korektnega obnašanja napram njim ob času, ko so se stavili železni drogovi, na katerih je napeta električna žica. Zato bi tudi mi lahko spoštovali kmetove pravice, ki mu pritičejo po zakonu.

Žalostno je, da se dobe med našimi ljudmi taki ljudje, ki jedo raznovrstne ptiče, zlasti zalezujejo kose, ki so prvi pomladanski pevci, potem šoje, sploh vse, kar jim pač pride pod roko. Taki ljudje so brezsrčni hudobneži in nevedneži, ako pomislimo, kaj bi bila narava brez ptic, ker bi razni črvi in gosenice popolnoma uničili sadno drevje, ako bi naši ptiči ne uničevali tega mrčesa. Kako gospodarsko škodo bi povzročilo to naši sadjereji, ki tvori važno postavko v našem gospodarstvu! Ko delamo sedaj na polju, nam ubrano petje krilatih ptic napolnjuje naše duše, da se vsaj za hip otresemo raznih mučnih skrbi, ki nas tarejo v teh hudih časih. Ako ne ščiti zakon ptic, bi jih moral ščititi že zdrav razum in vsak bi se moral zavedati, da upropašča gospodarstvo svoje in svojih sosedov, kdor uničuje in pobija naše prekoristne ptice.

TOLMINSKO

Vsako leto spomladi napravi naš kmet nekak obračun, nekako bilanco in natančno premotri s stališča umnega gospodarstva, koliko dohodkov mu je v preteklem letu prinesla koruza, koliko krompir, pšenica itd. Sicer vse to natančno preračuni že v jeseni, ko spravlja poljske pridelke domov in vidi, koliko sadu mu je obrodil njegov celoletni trud. Ako je zemlja dobro obrodila, tedaj je naš kmet dobre volje, ko vidi, da njegov trud ni bil zastonj. Drugače pa je tedaj, ako je zemlja bolj pičlo obrodila in le deloma in precej skopo poplačala kmetovo delo. Tedaj se gospodarja poloti nekako malodušje in brezbrižnost do dela. V takih trenutkih se ga poloti obup nad samim seboj in nad svojo rodno grudo in vsiljevati se mu začne misel na tujino, ker meni, da je tam nekaka obljubljena dežela. Kdor ni sam skusil, niti od daleč ne ve, koliko žuljev in znoja zahteva naša zemlja, preden vsaj deloma obrodi. Kjer imajo svoja polja na ravnem in jih obdelujejo lahko celo s strojem, jih seveda ne stane mnogo truda. Drugače pa je to v naših hribovitih gorah, kjer se niti z vozom ne more do vseh njih; treba je torej v takih krajih vse pridelke spraviti na hrbtu domov. Trud je vsako leto enak, zemlja pa ne obrodi vedno enako. Lansko leto na primer je bilo pri nas polovico pridelkov manj, kakor je bilo pričakovati. Pa tudi če zemlja obrodi popolnoma normalno, je vendar malo onih posestnikov, ki bi jim poljski pridelki zadostovali za celoletno prehrano njih družine. Zato naši kmetje sedaj spomladi upravičeno dobro premislijo, kateri pridelki bolje obrodijo, kateri manj, kateri jim prinašajo več dohodkov in se jih torej bolj izplača saditi itd. Po vseh naših krajih se letos opaža, da se je sadilo veliko več krompirja nego lansko leto; in tudi tam, kjer je bila lani koruza, je letos zelo veliko krompirja. Bolj v gorah pa itak nikoli ne sadijo koruze, marveč samo krompir. Letos se je torej pri nas vsadilo veliko več krompirja nego koruze. To pa radi tega, ker je imel letos krompir tako visoko ceno, in sicer ravno isto, kakor koruza, to je od 30—100 lir za 100 kg. Seveda je bilo to le radi zelo slabe letine krompirja in ne bo vsako leto cena krompirja tako visoka. Vendar pa se kljub temu veliko bolj izplača saditi krompir nego koruzo ker je na podlagi izkušnje dokazano, da se na prostoru, kjer se pridela 10 q koruze, lahko pridela krompirja do 30 q. In ako pomislimo, da je bila letos cena koruzi celo nižja, kakor cena krompirja, tedaj je umevno, zakaj se je letos pri nas sadilo toliko krompirja.

Roberto.

S KRASA
Burja

Burja, ki je divjala cele tri dni po Krasu, je napravila mnogo škode na fižolu, krompirju, grahu, trtah in na vseh rastlinah, ki so komaj pognale.

Fižol je ko da bi ga bil kdo ožgal, krompir istotako, trti se je polomil zarod. Tudi sadju je mnogo škodovala, ne pa toliko kakor drugim rastlinam.

Ne mine leto, da bi mogli srečno spraviti pridelke pod streho na tem božjem Krasu. Trudimo se, da obdelamo ta košček zemlje, in ko je vse v najlepši rasti, ti pride burja, toča, suša, tako da zadene vsako leto našega kmeta hud udarec; letos na pr. je vse kazalo lepo in dobro, pa je prišla burja in mraz, ki sta uničila precejšnjo količino obetajočega pridelka.

Kaj nas še čaka do jeseni, Bog sam ve?!

ŠENTVIDSKA GORA

V nedeljo dne 15. t. m. je preminul posestnik Pirih Anton v najlepši moški dobi. Bil je dober gospodar in dober vaščan. Zadnji čas je bolehal in naposled podlegel. Pokoj mu!

✝

V neizmerni žalosti, globoko potrti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša iskrenoljubljena, nepozabna, dobra mamica oziroma stara mamica, tašča in teta, gospa

Antonija Grahli roj. Metlika

soproga učitelja Grahli

včeraj popoldne nenadoma preminula.

Pogreb preblage pokojnice se bo vršil v torek, popoldne ob dveh.

KLANEC, dne 16. maja 1927. 627

Albina, hči. **Ivan Pečar,** zet. **Dušica** in **Danilo,** vnučka.

Brez posebnega obvestila.

VIPAVSKO.
Po prvem maju.

Radi prvega majnika je bilo oni teden prepeljanih v goriške zapore nadaljnjih osem oseb, vsi iz Podkraja. Kakor oni iz Stomaža, o katerih smo že pisali, bodo sojeni «per direttissima». Stomažci so bili obsojeni z eno samo izjemo na več mesečen zapor. Inkriminirano dejanje je bilo petje sledečih pesmi: «Hej Slovani, Lepa naša domovina» in pa «Bandiera rossa».

AJŠEVICA.
Prireditev.

Prireditev dne 8. t. m. se je vršila v precej lepem redu, škoda le, da z običajno tri četrt urno zamudo, a to ne po krivdi prirediteljev, saj je umljivo, da se ne pričenja, če je le nekaj oseb zbranih. Zakasnitev moramo pripisati dopoldanskemu slabemu vremenu.

Prva točka: «Na trgu» je trd oreh. Pesem zahteva dobre glasove. Zbor jo je zapel še precej dobro, samo tempo bi moral biti bolj natančen, basi se mestoma zaletujejo, kar se pa da z vajo popolnoma odpraviti. Mešan zbor «Moja pomlad» je bil v prvem delu dober, v drugem so soprani popustili. Pri moškem zboru «Deklici» bi bilo treba paziti tudi na dinamiko. Zbor z Vogrskega je z Vodopivčevim «Naročilom» dokazal, da ima dobre moči, le soprani se zde nekam prisiljeni. Enako se je odrezal pevski zbor iz Ozeljana.

Par opomb k igri. Drama na prostem ne doseže takega učinka kakor bi ga dosegla v zaprti dvorani. Igra dobro podana. Igralci so častno rešili svoje vloge. Oče doner v kretnjah in v glasu, a je imel slabo masko. Ciril tu pa tam pretiran, sicer dobra moč. Tudi njega je kvarila maska. Helena mu je bila vredna soigralka. Lepo se je uživela v nekatere prizore, samo nekoliko pretiha je bila. Marica bi se bila morala bolj vživeti v igro, ker so jo kvarile priučene kretnje, ři niso bile naravne. Pilka tudi dobra, a kakor Helena pretiha. Glede šminke velja isto zanjo ko za Cirila. Dobra šminka pomore precej do uspeha. Mati dobra, mestoma premrtva. Dr. Trdina je bil le preveč odvisen od šepetalca. Po tej poti naprej! Z vztrajnostjo in dobro voljo se dosežejo lepi uspehi. Upamo, da se zopet vidimo, in da bodo dotle popravljene že vse hibe. N. N.

IZ ŠTANDREŽA

Različna stališča — Socialni pomen priključitve — «Kvarto» in revni sloji — Gospodarstvo Lutmanov in Režičev — Kakšni bodo novi gospodarji?

Ob priliki priključitve občine Štandrež h Gorici so nastali med prebivalstvom naše občine razni pomenki. Nekateri, pa samo nekateri, so bili s to novo uredbo zadovoljni, drugi spet v dvomih, ali bo bolje, tretji pa so stvar vzeli za resno in šli v razna premotrivanja, katerih zaključek je, da bo na vsak način

(Dalje na IV. strani)

✝

S potrtim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša preblaga soproga, mama in stara mama

Katarina Martelanc roj. Gerlica

danes, 16. t. m., ob 6.45 uri, previdena s svetimi tolažili, v krogu svojih otrok in soproga, izdihnila svojo plemenito dušo.

Pogreb predrage pokojnice se bo vršil v sredo, 18. t. m., ob 5.30 pop. na domače pokopališče.

PROSEK, dne 16. maja 1927.

Franc, soprog.
Zala, Dora, Vladi, Just, otroci.
Malka, sinaha. **Solza, Dušan,** vnuka. (626)

Pevsko in bralno društvo „Slavnik" v Klancu naznanja tužno vest, da je njegova ustanoviteljica in častna članica, gospa

Antonija Grahli

v nedeljo dne 15. maja 1927. nenadoma preminula.

Slava njenemu spominu!

KLANEC, 16. maja 1927.

(628) **ODBOR.**

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 599

KAKAO De Jong's holandski, zasluži prednost radi njegove pristnosti in izborne kakovosti. 580

PIANINI, harmoniji, avtomatični klavirji, novi, zajamčeni, iz prvovrstnih tovarn. Plačanje na obroke. — Rloss, Trst, Valdirivo 24. 541

ZLATARNA N. Borsatti & Figlio, Trst, Corso 47 (lekarna Rovis) popravlja, prodaja in kupuje zlato, srebro po poštenih cenah. Govori se slovenski. 594

SLUŽKINJA se sprejme. Via Valdirivo 20. 655

DEKLICA poštenih starišev od 15 do 18 let, ki ima veselje do trgovine in zna nekaj kuhati, se takoj sprejme. Cologna in Monte 295, trgovina jestvin. 656

POROČNA soba predvojno delo, v najboljšem stanju, se proda za L 700. Via Maiolica 10, dvorišče. 657

POROČNE sobe, masivne s psiho ali umivalnikom, iz parjenega bukovega lesa, 1800.—, mahagonijevega 1900; javorjevega, topolovega 2000.—, s psiho in zrcali do tal 2100.— Türk, San Lazzaro 10. Pazite na naslov!

GLYKOL je edino energično zdravilo proti glavobolu, šibkosti, malokrvnosti, obnemoglosti. Izdelek lekarne Castellanovich, Trst, Via dei Giuliani št. 42. 635

MOTOCIKLISTI! V novoodprti prodajalni Cremascoli, Via S. Lazzaro (za cerkvijo sv. Antona) dobite vse potrebščine. Motocikli Guzzi, Bianchi, Gilera, Harley-Davidson in Harlette (motor Puch). 542

AVTOMOBIL znamke Citroeu s tremi sedeži na prodaj. Pojasnila pri goriški upravi. 658

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 621

BABICA, avtorizirana, diplomirana, sprejema noseče, Adele Emerschitz-Sbaizero, Farneto 10 (podaljšana Ginnastica), lastna vila, tel. 20.64. 567

Zobozdravnik
Dr. SARDOČ D.
ordinira v TRSTU
Via M. F. Imbriani Št. 16, III. (poj. Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 3-7
342

Darovi za birmo.
Veliko izbero dobite v zlatarni
POVH ALBERT
Via Mazzini 46 — Trst
536

PODLISTEK (111)

V. I. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN

— Naj vam Bog odpusti, kakor vam jaz odpuščam, — je odgovorila in mu podala roko. — Če je mogel biti Raul tako velikodušen, da vam je odpustil in se spravil z vami, kaj naj rečem jaz, ki sem vsega krivа, ker moja slabost, moje izdajstvo je povzročilo vaša zla dejanja. Vsak dan bom prosila Boga, da vam končno podeli mir in srečo ter me osvobodi očitanj vesti, ker sem vas napravila nesrečnega in osamljenega v življenju.

— Hvala vam, Valerija, — je zašepetal Hugo ter poljubil roko mlade žene. — Ah, če bi mogel dati življenje za vašo srečo, ne bi se obotavljal niti trenotek!

Naglo se je okrenil in silno razburjen se je napotil po drevoredu, ki je vedel do vrtnih vratec. Ni vedel, da mu je usoda pripravljala priliko izpolniti njegovo zaobljubo.

Valerija, ki ni bila nič manj razburjena, se je vnovič oprla na ograjo. Spomini na Huga so jo zasledovali. Zdelo se ji je, da še vedno vidi njegovo bledo obličje, njegove velike črne, ognjevite oči, sliši ta tihi glas, katerega zvok je povzročal, da so zazvenele vse strune njenega srca. Vkljub priznanju, da ljubi Raula, je samo ime bankirja razburjenje. «Bog usmiljeni, — je zašepetala, — kdaj se naseli mir v moji duši, kdaj bom mogla uživati ljubezen brez primesi takih občutkov!»

Zaprla je oči in pritisnila čelo k mramorni vazi, ki je stala na kameniti ograji. Tu se je zaglobila v svoje misli, da ni slišala korakov kneza, ki je stopal po stopnicah, ne žvenket ostrog na tlakovani terasi in šele tedaj, ko jo je objel, se je zdrznila in dvignila glavo.

— Ti, Raul? kako si bled, dragi? Umiri se, prosim te.

— Ne morem biti miren, ko sem postal, hote ali nehote, ubijalec.

— Bog vidi tvoje srce in ve, da si bil najljubeznivejši oče napram Amadeju. Ta nesreča pa je doprinesla končni dokaz o moji nedolžnosti; nič več ne more omajati tvoje vere v mene; in bodočnost je pred nama polna miru in ljubezni.

— Valerija, draga, očitanje vesti, da sem te po krivici obdolžil, me je navdahnilo s spravljivostjo napram Meierju; dovolj je kaznovan in midva sva se spravila. Tudi ti mu moraš odpustiti.

— Jaz sem mu že odpustila, Raul. Ravnokar sem videla bankirja; šel je tod mimo, pristopil k meni ter me prosil odpuščanja. Odpustila sem mu, ker sem mu na obrazu brala, da ga vest silno peče; v kratkih besedah mi je povedal, da sta se spravila in rekel, da mi boš ti vse podrobnosti povedal.

Raul ji je ponovil svoj pogovor z bankirjem [illegible] tudi povedal svoj sklep.

— Kaj govoriš? — je vzkliknila Valerija, — odrekaš se otroku? On ostane pri Meierju in ne bo nikoli vedel, kaj smo mu mi?...

— Moramo tako postopati, da ohranimo čast tvojega rajnega očeta in čast Rudolfa. Ako bi hotel zahtevati zase Egona in ga uradno posinoviti, morali bi dvigniti tožbo, ki bi vrgla na nas sramoto, Meierja pa bi ugonobila. Ali želiš kaj takega? Če je bankirjeva krivda še tako velika, ali ni dovolj kaznovan s tem, da nima koga bi ljubil in vzgajal razen otroka svojega tekmeca. Pravijo, da ljubi Egon iz vsega srca človeka, ki ga smatra za svojega očeta. Midva, ki naju niti ne pozna, nimava zanj nobene vrednosti. Čemu bi vznemirjali otrokovo srce? Premlad je, da bi spoznal vzroke vsega tega, vendar pa preveč razvit, da bi prenesel posledico teh dogodkov brez razmišljanja. Ali bi bil srečen po teh nenadnih izpremembah? Ko bo daleč od onega, kateremu se je privadil in katerega smatra za očeta, ali se mu ne bo stožilo po njem? To so važna vprašanja, ki jih je težko rešiti! Veruj mi, bolje je, da se ukloniva odločitvi usode in iščeva najino srečo samo v Raulu; to dete je plod najine ljubezni.

Valerija ni nič odgovorila; položila je glavo na moževe prsi ter objokovala to zadnjo žrtev zaradi rodbinske časti.

Žalostni dogodek, ki je zadel družino kneza O..., je presunil vse mesto; nihče ni dvomil o resničnosti strašne nesreče in vsi so iskreno pomilovali nesrečnega očeta, ki je postal po usodni slučajnosti morilec svojega lastnega sina. Zato so prišle vse odlične osebnosti v grad izražat svoje sožalje ter se priključili pogrebnemu izprevodu, ko so peljali truplo kneza Amadeja v družinsko grobnico knezov O...

Gosta množica je napolnila ulice; vse oči so se sočutno upirale v mladega človeka, ki je stopal za krsto in ki je bil bled kakor smrt, in na lepo, mlado žensko, ki se je opirala ob njegovo ramo, vsa strta od žalosti.

V mali sobi hotela bankirja pl. Valdena je stal za zagrnjenim oknom človek, ki je bil pretresen v dno duše; njegov mrzlični pogled je blodil po množici radovednežev. Ko je pogrebno petje naznanjalo, da se izprevod približuje, se je Hugo stresel po vsem životu; krčevito se je oprijel žametne zavese in uprl oči na majhno krsto, ki je bila pokrita s cvetlicami in v kateri je ležal njegov zavrženi sin.

Ni videl, da je vzgojiteljica, ki si je hotela ogledati veličastni pogreb, stopila na balkon z Egonom in Violo; otroka sta stala na stolih ter radovedno gledala svečani izprevod.

Slučajno ali iz spomina je Valerija dvignila glavo, ko je stopala mimo bankirjeve hiše. Njen pogled, ki je preletel vrsto oken, se je nenadoma ustavil na dveh plavolasih glavicah na balkonu.

— Raul, — je zašepetala in stisnila moževo roko, — poglej, na tem balkonu je naš otrok, tvoja živa predpodoba!

Mladi mož je dvignil glavo ter žalostno pogledal prelestnega dečka, svoj izgubljeni zaklad, nato pa se je obrnil in globoko vzdihnil.

slabše. Mi bi lahko te ljudi torej razdelili v tri kategorije in sicer kakor prej označeno: prvi bi bili oportunisti, med katerimi je tudi par krčmarjev, ki komaj čakajo onega dne, ko jim bo goriški municipij sezidal tramvajsko progo, da bodo imeli iz Gorice čim več gostov. — V drugo vrsto bi lahko prišteli bogatejše kmete-posestnike, kateri do danes niso poznali raznovrstnih pristojbin, kakor so jih imele oziroma imajo še navado pobirati siromašnejše občine. Te pristojbine, če bodo prišle, jim bodo čisto nekaj novega in vrhu drugih davkov se bo ta obremenitev zadostno občutila. Vendar pa so v dvomih, ali jim goriška občina naprti kaj enakega ali ne. V tretjo vrsto pa spadajo ubožnejši ljudje. To so dninarji, rokodelci, ubožnejši kmetje in raznoodvisni uslužbenci, ki zavisijo od svojega dnevnega zaslužka. Ti dobro vedo, kaj jim je občina, vsaj treznejši so začeli to občutiti in zato niso prav nič zadovoljni. Da si ustvarimo jasnejšo sliko, zakaj in odkod tanjih bojazen pred Gorico in nezadovoljnost, je potrebno, da navedemo, kakšne koristi so ti sloji uživali od občine, brez katerih bi jim gotovo bil obstanek in ekonomski položaj zelo, zelo slabši. Te koristi, ki jih hočemo navesti spodaj in katere so tako stare, da so postale tradicija in obenem tudi samozavest in ponos občine — ker so ravno te bile, ki so izravnale ekonomsko vprašanje občinarjev — so tvorile blagostanje občine, ki se je moglo do danes res nazivati dobrostoječa družina. Katere pa so? Kakšne dobrote je užival občinar? Naša občina je zelo bogata: Male rojce, «Vrtič» pod Malimi rojcami, vojašnice, 60 njiv obdelanega polja, kos «Velikih rojc», ki služi danes za vojaško aeronavtiko, občinske hiše, Soški prod od Barke pa do «Šance» in še drugo, vse to je izključna občinska last. Vse to premoženje je dajalo toliko dohodkov, da se je občina kljub velikim stroškom vzdrževala čisto sama. Ti dohodki so dajali tudi občini možnost, da ni terjala od občinarjev — od nobenega, tudi bogatejši kmetje niso bili prizadeti — nobenih pristojbin. Še pasji davek je občina poravnala sama. 60 njiv rodovitne zemlje je dala v najem revnejšim slojem, da si lahko pridelajo živeža za celo leto in pa še kaj za kupčijo. S soškega proda so Štandrežci dobivali pesek in gramoz zastonj, če jim je služil v lastno rabo. Na malih Rojcah in Rojah so pasli živino in purane, ne da bi kaj plačali. Ravno slednji (purani) se bodo polagoma zgubili ali vsaj zredčili radi zasedenih pašnikov. Pa tudi denarno je občina pomagala občinarjem in sicer na ta način, da je kupila v sredini Štandreža celotno posestvo g. Pontonija in potem to parcelirano prodala revnejšim ljudem na obroke. Če greš danes od sredine pri cerkvi proti jugu, boš videl skoroda celo «brajdo» že pozidano. Ves ta proces se je vršil tako mirno, da ljudje še slutili niso, kakih dobrot so bili deležni. Za vse to se imamo zahvaliti vsem županom, od Lutmanov pa do Reščiča, ki so res znali s pomočjo sposobnih starih občinskih veščakov držati občinsko premoženje na vajetih in ga voditi v pred- in povojnem času. Da nismo izustili tega tja v en dan, so nam porok druge občine, katere je razno komisarjevanje privedlo do zelo, zelo težkih gmotnih stisk in tudi v dolgove (Šempeter). Na zaključim: delo županov in svetovalcev štandreške občine je bilo vedno mirno in sigurno. V velikopotezne akcije se občina nikdar ni spuščala, če ni bila gotova, da izide brez dolgov (razen pri vojašnicah), in to jo je ohranilo čisto in močno.

Sedaj, ko smo orisali — vsaj nekoliko — položaj, si lahko vsak sam predstavlja, zakaj ta bojazen pred Gorico. In ta bojazen je tudi upravičena. Gorica je danes absolutni gospodar položaja; lahko vzame «kvarte» (najeto zemljišče) in odda potem v blokih v najem, plačaj pesek, plačaj pašo. V kratkem se lahko začne s progo za tramvaj, širjenjem ceste, z vodovodom, kanalizacijo in drugim, kar kmalu odtehta občinsko premoženje Štandreža. Takrat pa pristojbine in takse.

Gorica je rabila razmaha, zato smo že davno vedeli, da pride priključitev. Če bi se to ne zgodilo še danes, bi se zgodilo jutri. Vendar pa opozarjamo goriški municipij, naj ravna z nami tako, da nam ne bo velika škoda.

IDRIJA

Nova poštna odredba.

V čakalnici tukajšnjega poštnega urada, katerega ima sedaj v najemu neka gospodična iz gorkih krajev, visi že par tednov v italijanščini in slovenščini pisan sledeči razglas: «Dopisnice, pisane v slovenščini ali nemščini, frankirane z 20 stotinkami, tudi če vsebujejo samo pet besed (pozdrave), so podvržene kazenski taksi.» Ker je bilo radi te odredbe — ki se gotovo opira na kako zakonito tozadevno določbo — oglobljenih že nešteto prejemnikov takih dopisnic, objavljamo gornji razglas v vednost vsem onim, ki bodo kdaj poslali kako dopisnico na tukajšnji poštni urad, da jo zadostno frankirajo ter tako prihranijo naslovljencu nepotrebne stroške in sitnosti. Precej mnogi so že sklenili, namesto da plačajo globo prepustiti poštni upraviteljici tako dopisnico v odškodnino mesto globe, kar pa za pošiljatelja gotovo nima nobenega pomena.

IZ KANOMLJE

Naš kraj se razteza od Spodnje Idrije po dolini potoka Kanomljice ter obojestranskih hribih do v bližino Idrije proti Vojskemu in na drugi strani do Masor mimo Jagerščo proti Šebreljam in Gornji Tribuši ter je gotovo eden izmed najbolj zapuščenih krajev naše prefekture. Glavna zveza z zunanjim svetom je cesta po dolini Kanomljice do Spodnje Idrije, ki pa je bila ob lanski povodnji skoro popolnoma porušena ter je še vedno v zelo slabem stanju. Nujno potrebna je državna pomoč, da se vzpostavi cesta v isto stanje, kakor je bila pred to zimo. Manjše ceste in poti vežejo razne kraje in posestnike obojestranskega hribovja, izmed katerih je veliko več ur oddaljenih od glavne ceste. Tako na primer Vrhovi, Karnice itd. Ti kraji so bili do par let pred vojno v še veliko slabšem stanju glede cest kakor dandanes, če bi lanska povodenj ne bila napravila tolike škode.

Leta 1913. je tedanja deželna vlada v Ljubljani dovolila zgradbo ceste Spodnja Idrija, Karnice in Masore, ki bi se pozneje podaljšala do Šebrelj. Te ceste je do danes zgrajene v dolžini 6 kilometrov in je 3 do metre široka. To cesto bi rabilo 16 posestnikov, ki spadajo pod občino Sp. Idrija, in 16 posestnikov, ki spadajo pod občino Cerkno. V letu 1913. so prizadeti posestniki izvršili 2.4 km te ceste in so prejeli podporo deželnega odbora ter okrajnega cestnega odbora. V letu 1914. so nadaljevali z delom ter dovršili nadaljnjih 1.5 km ceste. Radi vojne pa se je delo opustilo in tudi niso prizadeti prejeli za svoje delo v tem letu nikake podpore, iz prav istega razloga. Leta 1924. so prizadeti zopet nadaljevali z delom in dovršili nadaljnjih 1.2 km te ceste, kar je stalo 16.280 lir. Spodnjeidrijska občina je obljubila za to delo 1000 lir podpore, katere vsote pa iz neznanega vzroka prizadeti še danes niso prejeli. Povodenj lanskega leta je to cesto zelo poškodovala ter so stala tozadevna popravila 8.800 lir in so se morali nekateri posestniki zadolžiti, ker niso razpolagali s potrebnimi svotami. Nujno potrebna je pomoč države kakor tudi občine, da se omenjena cesta dovrši po prvotnem načrtu, kakor tudi, da se podeli podpora posestnikom za izvršeno delo; kajti ljudje so v teh krajih silno revni. Njih edini zaslužek je kak voz drv ali oglja, ki ga s težkim trudom spravijo iz svojih oddaljenih gozdov na cesto in prodajo v Idriji. Živinoreja je v teh hribih na bolj nizki stopnji radi slabih zemljišč, tudi pridela se zelo malo. Upamo, da se bodo merodajni krogi pozanimali za ta revni del prebivalstva ter ukrenili potrebno, da se njih bedno stanje olajša.

Znanost in umetnost

Elektromagnetni valovi

Da se lahko prenese človeški glas brez pravega provodnika na ogromne razdalje, je danes vsakemu našemu človeku že znano, težje pa bo vsakdo na domači grudi, imel priliko uživati koristi in razvedrila, ki jih že nudi razmeroma ceni radioaparat, predvsem ker veljajo za postavitev take prejemalne priprave v naših krajih strogi izredni predpisi.

Kako se pa prenese glas z enega mesta na drugo, je manj znano. Pri manjših razdaljah, ko govori na pr. človek s človekom, ki ni daleč od njega, je posredovalec po večini zrak. Zvok se prenese kot valovanje zraka. Ako ne bi bilo med njima zraku ali drugega materialnega telesa, bi drug drugega ne slišala, ker ne bi bilo nobenega prenosca glasu.

Drugačna pa je stvar pri brezžični telefoniji. Tudi tu se prenaša zvok po valovanju, toda ne po običajnem mehaničnem valovanju, temveč po takozvanem **elektromagnetnem valovanju.** Za to ni potreben noben materialen nosilec. Ako smatramo za potrebno, da mora biti pri vsakem valovanju «nekaj», kar valuje, **potem pravimo, da** je nosilec elektromagnetnega valovanja **eter.** Kaj je eter, tega vam ne bi mogel nihče povedati. Je, ali bolje bil je prekoristna hipotetična snov, ki so si jo učenjaki izmislili, da so lahko razlagali svetlobne in pozneje tudi elektromagnetne pojave. Sedaj je eter odpravil svojo službo in gre že lahko v zasluženi pokoj. Moderni fiziki je postal fantastični starček nadležen in porinili so ga vljudno, toda energično na stran.

Kako nastane tako valovanje in kako se širi po prostoru? Odgovoriti hočem z opisom drugega pojava. Ako vržemo kamen v vodo, vzvalovi prej mirna in ravna vodna gladina. Od mesta, kamor je pal kamen, se širijo na vse strani valovi.

Slično si mislimo tudi postanek in širjenje elektromagnetnih valov. Vsako električno telo obdaja namreč po modernih nazorih fizike električno polje. Ako se to polje (kakor gori gladina) kjerkoli in kakorkoli izpremeni, se prenese ta sprememba na vse strani kot električko in magnetno valovanje.

Ti valovi naravno niso vsi enaki. Predvsem so seveda lahko jačji ali šibkejši, slično kakor so vodni valovi višji ali nižji. Razen tega pa razlikujemo jih tudi po valovni dolžini. Pod tem izrazom razumemo namreč razstoj dveh zaporednih vodovnih hribov ali dolin. Pri zvoku se izraža valovna dolžina kot višina.

Radiofonija uporablja takozvane kratke valove, kojih dolžina meri od 150 do 600 metrov. Velike brezžične brzojavne postaje pa delajo z dolgimi valovi, ki merijo celo več nego 30.000 metrov. G. Marconi je pred meseci zaključil z nepričakovanim uspehom svoje poizkuse s kratkimi elektromagnetnimi valovi za oddajo znamenj v določeno smer z uporabo kolikor mogoče majhne energije. Ti valovi, ki so se izkazali izredno prikladni, imajo le nekaj metrov dolžine. Pri prvih poizkusih, ki so se delali z elektromagnetnimi valovi sploh, je znašala dolžina nekaj centimetrov. Pred tremi leti so bili najkrajši elektromagnetni val. še vedno 2 mm dolgi. L. 1924. pa sta Amerikanca Nichols in Tear dosegla rekord z najmanjšo valovno dolžino ene petine milimetra.

S tem pa sta že prešla, kakor bomo takoj videli, v že znani obseg drugih valov.

Tudi **svetloba** se širi po splošno priznani teoriji kot valovanje in sicer kakor je prvi učil Clerk Maxwell kot elektromagnetno valovanje; le da so ti valovi veliko krajši od sicer znanih elektromagnetnih valov. Valovna dolžina gre od 4 do 8 milijonin milimetra. Vsaka barva ima svojo značilno valovno dolžino; rdeča največjo, vijoličasta najmanjšo. Ker se širi svetloba ne glede na barvo vedno z enako hitrostjo, mora si torej slediti pri krajši valovni dolžini v istem času več valov kakor pri daljši; pri vijoličasti svetlobi približno dvakrat toliko kakor pri rdeči. Glasbeniki bi rekli, da je vijoličasta barva višja oktava od rdeče barve. Ves **svetlobni spektrum** obsega torej eno oktavo.

L. 1800. je ponovno v «Edinosti» imenovani astronom F. W. Herschel odkril onstran rdečega konca svetlobnega spektra neko vrsto žarkov, ki so sicer nevidni, ki so pa zaznatni predvsem po svojih toplotnih učinkih. Imenujemo jih **toplotne** ali **ultrardeče žarke.** Najdaljši poznani ultrardeči žarki merijo eno tretjino milimetra, tako da zavzemajo vsi ultrardeči žarki skoro devet oktav.

Najdaljši ultrardeči žarki so torej daljši od najkrajših elektromagnetnih valov. Med elektromagnetnimi in ultrardečimi in med temi in svetlobnimi valovi ni potemtakem nikjer presledka. Ako ni torej med navadnimi elektromag. in svetlob. valovi nobene druge razlike kakor v valovni dolžini, bi se morali dati tudi svetlobni valovi uporabiti za prenos človeškega glasu, kakor se da to predobro doseči s takozvanimi kratkimi elektromagnetnimi valovi. Tozadevne poizkuse je delal Ruhmer, ko je bila radiotelefonija še v prvih povojih, toda brez pravega uspeha, predvsem radi tega, ker je moral uporabiti plamen med ogljem električke obločnice, ki nima potrebne stalnosti in enakomernosti.

Sedaj je te poizkuse povzel znani profesor fizike na bolonjski univerzi Quirino Majorana in imel po poročilih v listih velik uspeh, zlasti ker ni uporabil navadne električke obločnice z ogljі, temveč že drugikrat opisano kremenjakovo svetiljko z živim srebrom. Plamen, ki nastane v taki svetiljki, ne izžaruje samo svetlobnih žarkov, temveč v veliki meri tudi takozvane **ultravijoličaste žarke,** ki gredo lahko neovirano skozi kremenjakove stene. Ti žarki, ki so nevidni in se odlikujejo po svojih kemijskih učinkih, so še krajši od svetlobnih valov, in obsegajo približno pet oktav.

Elektromagnetni žarki še krajše valovne dolžine so **Röntgenovi žarki,** ki obsegajo dolžine od 5 tisočmilijonin milimetra do približno 300 kratne vrednosti tega iznosa, torej približno osem oktav. Med najkrajšimi ultravijoličastimi in najdaljšimi Röntgenovimi žarki je še vedno presledek kakih treh oktav, toda ta presledek ni docela neznan, le dosedanja sredstva niso dopuščala neposrednega proučevanja teh žarkov, kojih eksistenca pa se je dala neposredno že ponovno na razne načine ugotoviti.

Röntgenovi žarki na tvorijo spodnjega konca v vrsti elektromagnetnih valov. Za njimi navzdol se vrstijo še takozvani **žarki gama,** ki jih izžarujejo radioaktivne snovi in ki obsegajo približno tri oktave.

Pred poldrugim letom pa je ameriški fizik Millikan nedvomno odkril eksistenco drugih elektromagnetnih valov, ki ležijo za nadaljne tri oktave višje od najkrajših žarkov gama. Ti žarki, ki se odlikujejo po izredni prodirnosti, so začasno še neznanega izvora. Bržkone izvirajo iz sveta zunaj naše Zemlje in radi tega jih imenujemo tudi **kozmične** žarke. Ali so ti žarki tudi res najkrajši, ne moremo trditi, saj še o njih bistvu ni še veliko znanega. Kar pa lahko smatramo za nepobitno ugotovljeno, je, da gre od dolgih valov, ki jih uporabljajo velike brezžične postaje, preko kratkih in zelo kratkih valov, ki služijo radiotelefoniji, do ultrardečih, svetlobnih in ultravijoličastih žarkov in od teh dalje preko Röntgenovih žarkov in žarkov gama do kozmičnih žarkov ena sama nepretrgana vrsta elektromagnetnih žarkov, ki se razlikujejo samo po valovni dolžini. Od vseh teh vrst žarkov, ki obsegajo več nego 50 oktav, pa je za naše oko vidna le ena oktava, to so barve od rdečega do vijoličastega konca svetlobnega spektra. L. Č.

Gospodarstvo

TRŽNI PREGLED

14. 5. 1927.

Žito je imelo tudi prošli teden dober trg in cene so ostale na približno isti višini. Po velikem porastu prejšnjega tedna so postali kupci bolj previdni, tudi so tedaj izvedene obširne nabave ugodile nujnim potrebam, vendar dejstvo, da ni nastopila takoj reakcija, da so se temveč držale cene trdno na doseženi višini, priča, da je imel porast svoj vzrok v resnični potrebi in ne samo v špekulacijskih kupčijah. V Italiji je trgovina bolj mrtva radi oscilacij lire, kupuje se samo za najnujnejše potrebe in se ne delajo zaloge. Ta nestalnost lire povzroča, da je trgovina z žitom postala vedno bolj prisiljena valutna špekulacija, ker žito reagira bolj hitro kot vsak drugi produkt na spremembo valute. Žitni trgovec ne nosi dandanes samo tistega normalnega rizika, ki izvira iz sprememb mednarodnega trga, temveč tudi neprimerno večji in nepregledni valutni riziko. Tako se torej trgovski promet mora skrčiti na najnujnejše potrebe. Pšenica je na borzi v Milanu notirala dne 13. t. m. 147.50 lir nasproti 150.— L dne 6. t. m. za sklepe za mesec maj; če se upošteva, da se je tudi angleški funt v tem času znižal od okoli 92½ na 90 lir, se torej cena v tem času v zlati valuti ni spremenila. Ravno tako se cene koruzi držijo na isti višini 72-80 lir za vagonske sklepe. Oves ima še vedno jako močno tendenco, tega blaga je celo pomanjkanje. — Srednja cena krušne moke je okoli 208 lir, vendar je velika razlika cene v različnih mlinskih znamkah (200—215 lir).

Vinu se cene izvanredno dobro držijo, tako da se do sedaj ne more beležiti še noben vpliv porasta lire, kot pri sicer vseh drugih produktih. Zadnja vinska letina je bila, kot znano, jako slaba, v Italiji za 8 milj. hl. nižja od normalne, v Franciji kar za 22 milijonov hl. To povzroča, da ostaja od lanskega pridelka le malo za izvoz, in se tudi v Franciji, kjer je frank doživel sličen porast kot lira, držijo cene neprimerno visoko. V naših krajih vlada v trgovini z vinom popolno mrtvilo, izvoz je popolnoma onemogočen radi visokih cen in trgovina se omejuje na nalogo razdeljevati letošnji pridelek med posamezne gostilničarje.

Trg **svile** je v znamenju šibke tendence, in to ne samo v Italiji, kjer se med tovarnami svile radi neprozornosti lire in denarne krize ne more beležiti niti najmanjša pripravljenost za nakup sirovin, ampak tudi na merodajnih amerikanskih in vzhodnoazijskih tržiščih.

Tudi **maslo** začenja v posameznih pokrajinah države čutiti tendenco nižanja cen. Tako je po trgovsko obrtni zbornici v Milanu te dni določena cena za prvovrstni produkt doživela v zadnjem času sledeče spremembe: dne 22. aprila L 18.50, 29. apr. L 18.—, 6. maja L 17.—, 13. maja L 16.— Pri nas se držijo cene več ali manj še vedno na prejšnji višini. — Dr. J. O.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Največji prevoz opic.

Na krovu parnika «Mahronde» je došlo sedaj v London 1600 opic iz Kalkute v Indiji. Dolga vožnja jim ni škodovala. Med vožnjo se je rodilo pet mladičev, pa tudi žalost se je naselila v to sicer tako veselo družbo. Neka opica je držala krčevito svojega mladiča, ki je bil med vožnjo crknil in se ni mogla ločiti od njega. Vse te živali so namenjene za zoološki vrt v Londonu. Niso vse živali enake, med njimi so tudi zastopniki redkih opičjih plemen.

Ker so ji branili.

V Treinta y Tres v Uruguayu (Juž. Amerika) se je zastrupila 20-letna hči ene izmed prvih družin v državi, ker so ji bili starši prepovedali omožiti se s poljskim delavcem uslužbenem na njihovem posestvu. Omeniti je treba, da je bila samomorilka senorita Concepcion Sosa edina dedinja premoženja, ki se ceni najmanj na štiri milijone funtov.

Znajo si pomagati.

V Chicagu, kjer se dvigajo kakor v New Yorku velikanska poslopja, nebotičniki, je stala med temi velikani mala cerkvica. Oporoka, ki je določala, da mora stati na tistem mestu za vse čase cerkvica, je ovirala namene, postavitt tudi na tem prostoru nebotičnik. Končno je neki odvetnik vzel oporoko v roke in ugotovil, da ni v njej prav nič govora, v katerem nadstropju mora biti cerkvica. Nato so sezidali nebotičnik s tri in tridesetimi nadstropji in postavili na vrh cerkev. V spodnjih nadstropjih si lahko nakupiš vsega, kar ti želi srce, in se lahko pripelješ z vzpenjačo še pravočasno k maši.

BORZNA POROČILA

Amsterdam 732-742, Belgija 253.50-258.50, Francija 72.05-72.55, London 89.40-89.70, New York 18.35-18.45, Španija 24.55-25.05, Berlin 431.50-441.50, Bukarešt 11.32½-11.82½, Praga 54.35-54.85, Ogrska 316.25-326.25, Dunaj 254.25-264.25, Zagreb 32.20-3270. Uradna cena zlata (14. 5.) L 257.31; vojnoodškodninske obveznice 63.20.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omej. poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema „Dinarje" na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plačuje zavod sam.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.

—— Obrestna mera po dogovoru. ——

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67.

Najstarejši slov. denarni zavod

25

Predno prodate

KRONE, GOLDINARJE ZLATO in SREBRO

obiščite zlatarno

STERMIN v TRSTU, Via Mazzini št. 43

kjer dobite največje cene. - Kupujem listke mestne zastavljalnice.

604

Pozor na domačo tvrdko!

Velika manufakturna trgovina

Andrej Mavrič

Via Carducci 3 GORICA Via Carducci 3

Največja izbera moškega in ženskega sukna za obleke, hlačevine, žameta, zefirja, perkala, prtenine, perila, brisač, zaves, posteljnih pregrinjal, odej volnenih in bombažastih, volne in žime za žimnice ter vsakovrstno perje.

Velika izbera izgotovljenih oblek za moške in dečke.

Lastna krojačnica za ženske in moške.

Sprejme vsako naročilo, ga izvrši točno in po zmernih cenah.

Velika izbera kožuhovin.

Na drobno! 609 Na debelo!

Pozor na domačo tvrdko!